

Naturvernforbundet

Årsmelding 2017

Forord	3
En større og sterkere organisasjon	4
Medlemsutvikling 2017	4
Aktive lokallag og fylkeslag og tillitsvalgte	8
Ekstraordinært landsmøte	8
Aktivitetsmidlene for 2017	9
Studentarbeid	9
Samlinger for aktive og tillitsvalgte - Naturvernskolen	9
Internasjonalt og nordisk samarbeid	10
Naturen – Livsgrunnlaget vårt	11
Kampanje om Naturen – livsgrunnlaget vårt	11
Naturglede	12
Rovdyr	13
Fremmede arter	13
Motorferdsel	14
Vassdragsvern	14
Vindkraft	16
Fiskeri og oppdrett	16
Gruver	17
Skog	17
Marin forsøpling	18
Grønt skifte	19
Mitt grønne skifte	19
Redusert oljeleting	20
Transport	20
Reduserte klimagassutslipp	21
Internasjonalt prosjektarbeid	22
Operasjon Dagsverk	22
Russland	23
Afrika	24
Klima og Informasjon	25
Miljøvennlig hverdag	26
Oljefri	26
Energismart	27
Ta vare på det du har	28
Den store klesbyttedagen	29
Media og kommunikasjon	30
Økt bruk av digitale flater	33
Antall følgere på Facebook 2013 til 2017:	33
Hva søker folk etter og hva leses på nett	33
Dialog med støttespillere, medlemmer og givere	34
Medlemsmagasinet Natur & miljø	34
Økonomi	35
Vedlegg	36
Vedlegg 1: Styrende organer	36
Vedlegg 2: Verv og representasjon i 2017 – ikke utfyllende – og trengs oppdatering med hjelp fra LAS	37
Vedlegg 3: Samarbeidspartnere og støttespillere	40
Vedlegg 4: Brev og høringsuttalelser fra Naturvernforbundet i 2017	42
Vedlegg 5: Ansatte i Naturvernforbundet sekretariat	45
Vedlegg 6: Oversikt over utvalg i Naturvernforbundet, sammensetning pr 31.12.2017	46
Vedlegg 7: Årsberetning og regnskap 2017	47

Forord

Usikkerheten internasjonalt har preget 2017. Ny president i USA startet med å fjerne teksten om menneskeskapte klimaendringer fra det hvite hus sine nettsider og i juni erklærte han at USA trekker seg fra Parisavtalen. Heldigvis skaper presidentens uvilje også sterke motreaksjoner og statsledere fra en rekke land var ute samme ettermiddag og erklærte at kampen mot global oppvarming ville fortsette, også uten USA. Amerikansk næringsliv og mange stater har sagt at de vil gjennomføre kutt likevel.

Operasjon Dagsverk 2017 var en milepæl i Naturvernforbundets og Natur og Ungdoms historie. Våre to organisasjoner jobbet sammen med kampanjen opp mot OD-dagen. Og 2. november jobbet elever over hele landet et dagsverk som samlet inn penger til ungdom i Nigeria.

I valgkampen fikk vi endelig en stor seier da statsminister Erna Solberg lanserte at Øystesevassdraget ville bli foreslått vernet. Utrettelig innsats fra lokallaget, fylkeslaget og et godt samarbeid med DNT, NJFF og gjennom FNF har ført til at vi trolig får et nytt vassdrag vernet, 9 år etter at Vefsna ble vernet i april 2009.

I 2017 har vi satt rekord med over 1200 nye medlemmer på et år! Veksten er gledelig. Nye medlemmer melder seg inn via nettsidene – og vi ser at engasjerende tekst og bilder i sosiale medier gir uttelling. Det kommer også nye medlemmer fra verving lokalt, og ofte er det en lokal sak som folk oppgir som årsak til at de melder seg inn.

Regjeringen la frem en klimamelding rett før sommeren, med den var uten de store tiltakene. Og bare noen uker før kom nasjonal transportplan med tidenes satsning på motorvei og veiutbygging i direkte konkurranse med tog.

Verdenskjente fotografer har på instagram oppfordret Erna Solberg til å olja ligge utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja. Og det er stor interesse internasjonalt for hvordan det oljeavhengige Norge takler den omstillingen som må komme.

En spennende nytt tema er «sirkulær økonomi», og Naturvernforbundets kampanje «Ta vare på det du har» viser seg å treffe svært godt i diskusjonen om produkters levetid, gjenbruk og resirkulering. En gåsenebbhval strandet på Sotra, og gav endelig stor oppmerksomhet rundt problemet med plastforsøpling i havet. Kystlotteriet har blitt en suksess rundt om i landet, og mange lag har bidratt i opprydningsaksjoner både langs kysten og andre steder.

Natur og ungdom feiret sitt 50-års jubileum, og vi overrakte en el-sykel med tilhenger og varme ønsker for fremtiden! I november gikk en historisk rettsak i Oslo tingrett, der Greenpeace og NU saksøkte staten for brudd på grunnlovens miljøparagraf fordi nye områder i Arktis åpnes for oljeboring, noe som fratar fremtidens generasjoner «retten til et rent miljø»

Oslo 20.mars 2018

Maren Aschehoug Esmark
generalsekretær

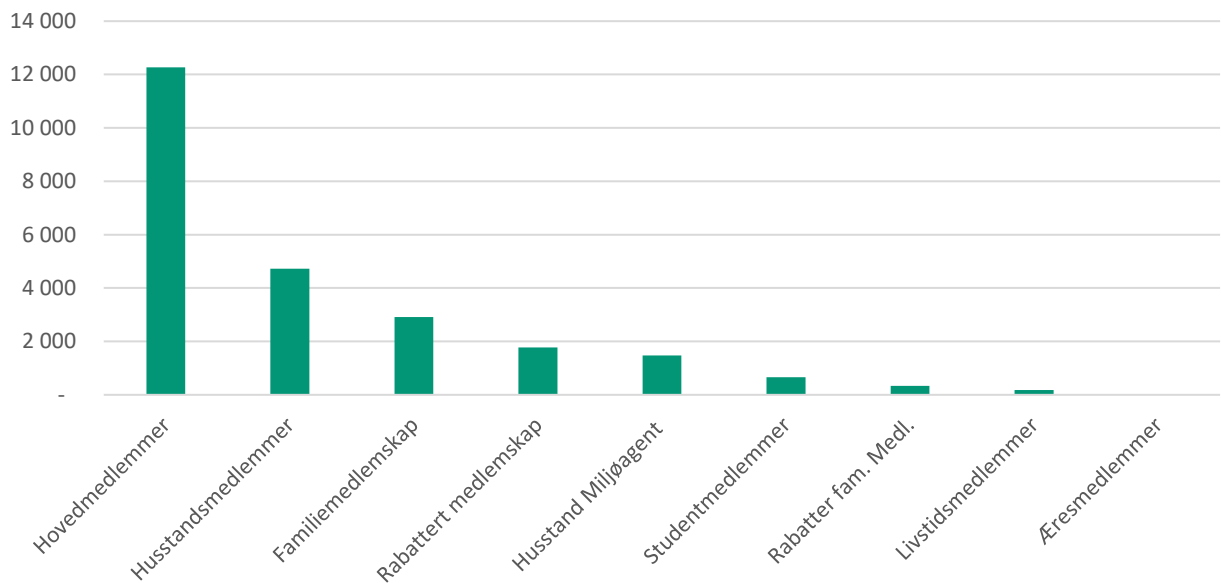
En større og sterkere organisasjon

Medlemsutvikling 2017

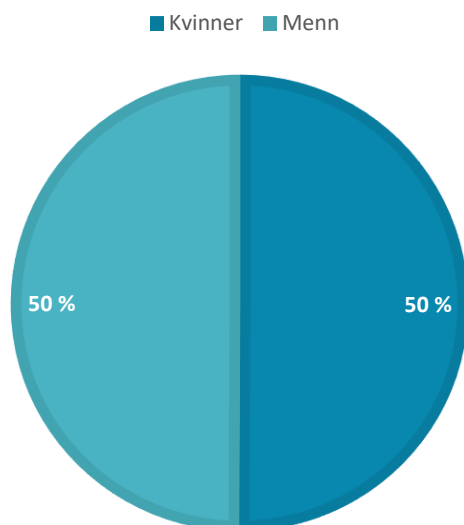
Naturvernforbundet økte med 1 239 medlemmer fra 2016 til 2017. Det tilsvarer en økning på 5,36 %. Det er økning i alle medlemskategorier og størst økning i antall hovedmedlemmer.

Medlemskategori	2017	2016	2015	2014
Æresmedlemmer	8	8	8	8
Livstidsmedlemmer	174	173	187	191
Hovedmedlemmer	12 271	11 693	11 285	10 675
Studentmedlemmer	656	585	672	629
Rabattert medlemskap	1 775	1 694	1 643	1 596
Familiemedlemskap	2 917	2 770	2 654	2 527
Rabatter familiemedlemmer	341	334	322	301
Husstandsmedlemmer	4 724	5 851	5 581	5 285
Husstand Miljøagent	1 481			
Totalt familiemedlemmer*	(6 205)			
Antall	24 347	23 108	22 352	21 212
Endring fra foregående år	1239	756	1140	886
Faste givere (Naturvenn)	1230	1068	947	956

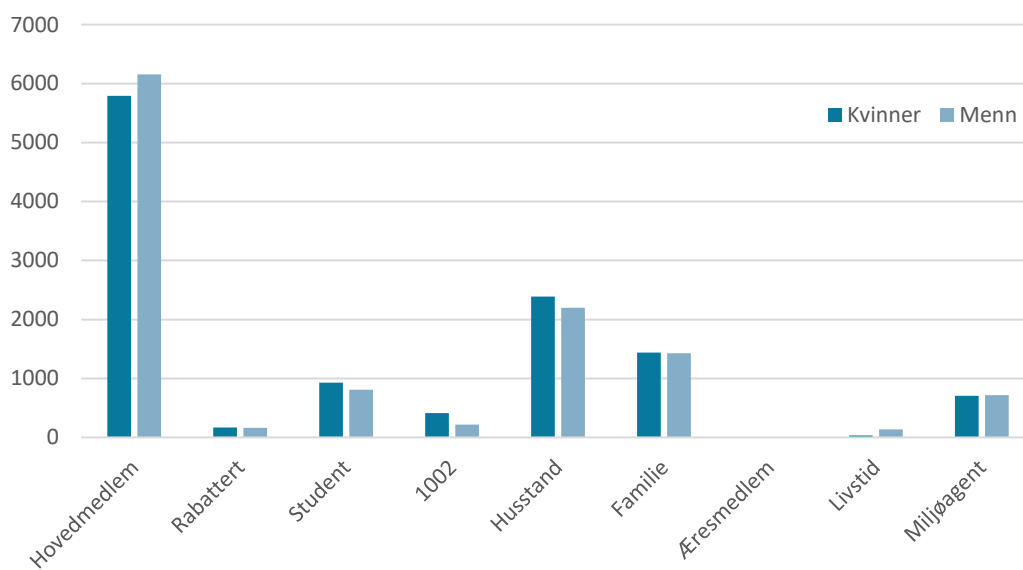
*Fra 2017 er husstandsmedlemmer med medlemskap i Miljøagentene oppført med egen medlemskategori, slik at det er mulig å skille disse fra vanlig husstandsmedlemskap.

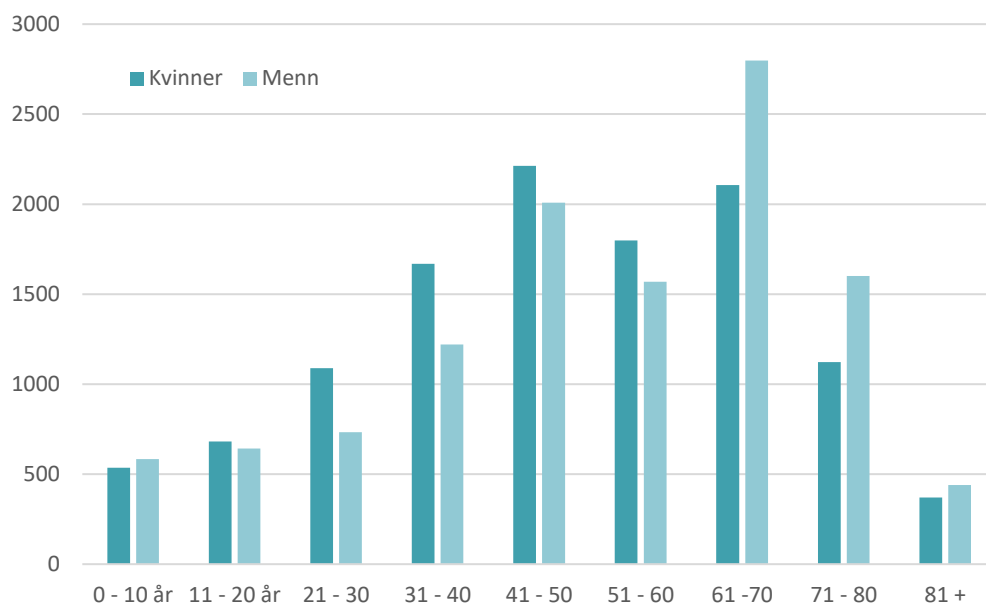
Totalt er kjønnsfordelingen i medlemsmassen i 2017 likt fordelt.

Tabell nedenfor viser kjønnsfordeling per medlemskategori:

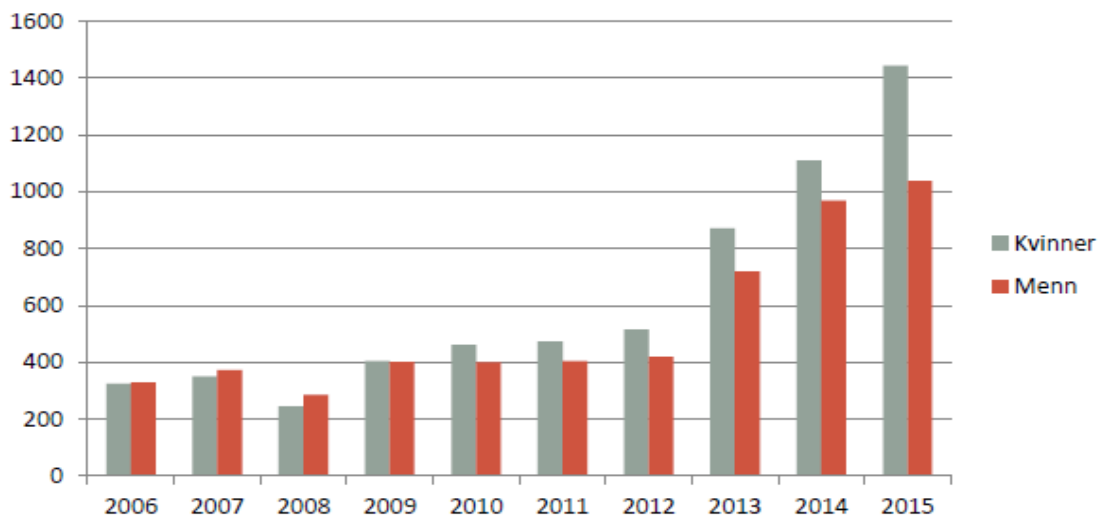
Tabellen nedenfor viser kjønnsfordeling og aldersfordeling. Det er flere mannlige medlemmer i aldersgruppen fra 60 til 80 år, mens det er flere kvinnelige medlemmer i aldersgruppen fra 20 til 60 år.

Data er korrigert ved å fjerne alle uten fødselsdato og alle uten kjønn definert

Dette bekrefter trenden som har vært gjeldende fra 2010, der det er flere kvinnelige enn mannlige medlemmer blant nyinnmeldte medlemmer:

Kjønnsfordeling nye medlemmer siste 10 år

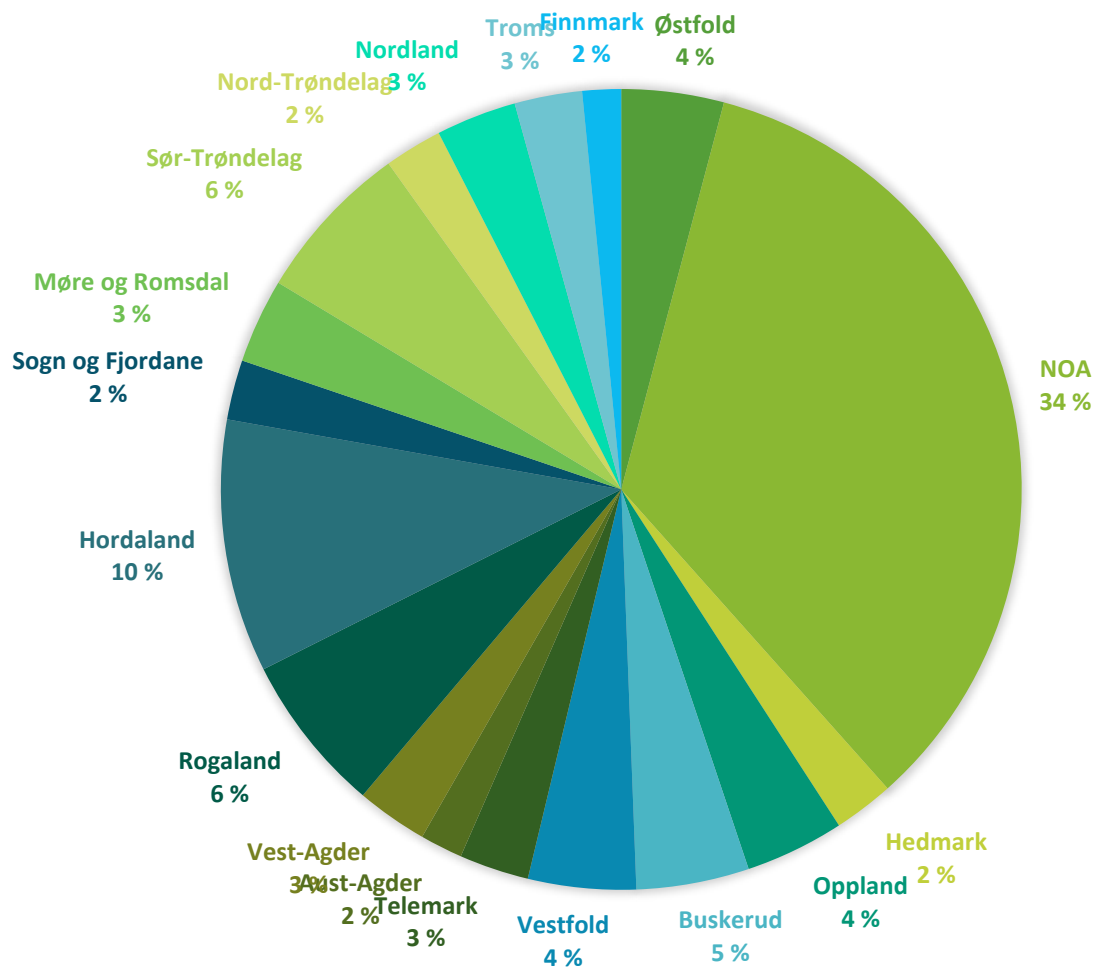

Tabell nedenfor viser gjennomsnittlig alder og kjønnsfordeling for alle medlemmer 2017:

<i>Kjønn</i>	<i>Født</i>	<i>Alder</i>
<i>Alle medlemmer</i>	1967	50
<i>Kvinner</i>	1969	48
<i>Menn</i>	1965	52

De største fylkeslagene i 2017 er Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Hordaland og Sør-Trøndelag.

Medlemstall fylkesvis per. Mnd.												
Fylkeslag	Jan	Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
Østfold	943	943	961	984	979	993	1 000	976	991	997	987	1 004
NOA	7 982	8 018	8 049	8 192	8 226	8 192	8 200	8 073	8 230	8 312	8 269	8 330
Hedmark	568	565	571	591	583	588	587	569	581	580	581	591
Oppland	945	946	955	967	972	977	980	966	972	971	968	971
Buskerud	1 081	1 081	1 091	1 108	1 115	1 118	1 124	1 085	1 096	1 098	1 094	1 106
Vestfold	997	994	1 016	1 023	1 031	1 040	1 044	1 029	1 044	1 056	1 048	1 058
Telemark	660	667	673	695	694	692	694	669	668	675	668	683
Aust-Agder	376	377	390	404	400	396	401	404	407	412	417	418
Vest-Agder	674	680	681	683	684	698	701	681	690	692	691	700
Rogaland	1 445	1 442	1 471	1 509	1 522	1 518	1 531	1 508	1 514	1 518	1 541	1 560
Hordaland	2 357	2 392	2 413	2 476	2 489	2 482	2 492	2 421	2 451	2 470	2 468	2 482
Sogn og Fjordane	537	545	555	506	563	571	573	565	583	583	584	587
Møre og Romsdal	793	807	809	819	817	822	825	818	825	827	819	830
Sør-Trøndelag	1 506	1 510	1 519	1 528	1 529	1 522	1 528	1 517	1 561	1 568	1 565	1 578
Nord-Trøndelag	548	554	556	558	557	562	563	556	563	561	562	569
Nordland	764	773	782	759	790	789	800	780	786	789	762	788
Troms	618	618	622	638	644	641	642	619	639	644	667	663
Finnmark	356	363	366	364	365	368	365	359	354	358	380	379

Aktive lokallag og fylkeslag og tillitsvalgte

Naturvernforbundet har aktive lokallag i samtlige fylker, og aktive fylkeslag i alle fylker, med unntak av Aust-Agder. I 2017 er det opprettet to nye lokallag, i Flora i Sogn og Fjordane og i Aure i Møre og Romsdal. I tillegg er det ny giv i lokallagene i Larvik og Kragerø. Naturvernforbundet i Vest-Agder og Naturvernforbundet i Aust-Agder har begynt prosessen for sammenslåing til Naturvernforbundet i Agder. Det forventes at dette gjennomføres i starten av 2018.

Ekstraordinært landsmøte

Lørdag 18. februar 2017 arrangerte Naturvernforbundet ekstraordinært landsmøte på Håndverkeren i Oslo. Den eneste saken på møtet var valg av leder og nestleder, etter at Lars Haltbrekken gikk av som leder i slutten av august 2016. Silje Ask Lundberg, tidligere nestleder, som hadde fungert som leder siden Haltbrekken trakk seg, ble valgt som leder på det ekstraordinære landsmøtet. Øyvind Johnsen ble valgt som ny nestleder.

I forbindelse med det ekstraordinære landsmøtet arrangerte vi også samlingen «Hvordan redde verden der du bor?». Både samlingen og det ekstraordinære landsmøtet var godt besøkt av medlemmer og delegater fra hele landet.

Aktivitetsmidlene for 2017

Aktivitetsmidlene for 2017 var i stor grad basert på eksterne prosjektmidler. Det ble utbetalt støtte til aktiviteter knyttet til marin forsøpling, møteplasser om klima, natur og miljø, naturgledearrangementer, oppdrett og villaks, rovdyr og fremmede arter. Mange lokallag deltok på strandryddedagen 6. mai, og flere lag har også arrangert egne strandryddedager og temamøter om marin forsøpling i løpet av året. Med støtte gjennom aktivitetsmidlene og noen tildelinger utenom har også flere lag arrangert møteplasser om klimaforskning og jobbet for å få Naturlig onsdag, Miljøkveld og lignende arrangementer som en fast møteplass. Flere lag har arrangert åpne møter om verdien av natur, og mange har arrangert naturgledeturer, samt dugnader for å fjerne pøbelgran.

Studentarbeid

I 2017 var det 9 studentlag:

- Naturvernstudentene i Arktis
- Sund studentlag
- Trondheim studentlag
- Naturvernstudentene i Sogndal
- Naturvernstudentene i Bergen
- Naturvernstudentene i Stavanger
- Naturvernstudentene UiA
- Oslo studentlag
- Naturvernstudentene ved NMBU

Naturvernstudentene i Arktis og i Sogndal var ikke lenger aktive høsten 2017, dermed var det 7 aktive lag siste halvdel av 2017. Det var 9 aktive studentlag i 2016.

Studentlagene har en representant hver i studentstyret. I tillegg har studentlagene demokratiske rettigheter i Naturvernforbundet og Natur og Ungdom gjennom representasjon på landsmøtene. I Natur og Ungdom har også studentlagene observatørstatus i landsstyret.

2017 har studentsatsningen hatt en sekretær ansatt i 30 prosent stilling. Denne stillingen er finansiert av Naturvernforbundet og Natur og Ungdom i fellesskap. Naturvernforbundets studentansvarlig og Natur og Ungdoms to sentralstyremedlemmer med særlig ansvar for studentarbeidet bidrar også i studentsatsningen.

Samlinger for aktive og tillitsvalgte - Naturvernskolen

Gjennom året arrangeres det en rekke samlinger for Naturvernforbundets medlemmer og tillitsvalgte, noe i regi av fylkeslag, og andre fra sekretariatet, gjerne i samarbeid med fylkeslag. Det har vært flere samlinger for medlemmer, aktive og tillitsvalgte dette året:

- Hvordan redde verden der du bor? 18. februar i Oslo om lokalt miljøarbeid.
- Vassdragstreff i Øystese 25.-27. august
- Nettverkssamling i Trøndelag, 6.-8. oktober
- Hvordan bli en mer inkluderende organisasjon, 24. november i Oslo.

I 2017 ble klimaseminar for studenter arrangert som en del av skoleringsseminar for foredragsholdere til Operasjon Dagsverk. Seminarer var 2.-3. september. I tillegg ble det arrangert samling for studenter i Bergen 3.-5. november.

Internasjonalt og nordisk samarbeid

Naturvernforbundet har i 2017 hatt et tett samarbeid med Friends of the Earth. Vi sitter i styringsgruppen i biomangfoldnettverket til Friends of the Earth Europe og deltok på det årlige "Biodiversity campaigners meeting" for å planlegge det videre samarbeidet. Vi har i perioden fått veldig god uttelling av dette samarbeidet gjennom hjelp og støtte fra FOE Europe og mange av de nasjonale medlemsgruppene, spesielt til arbeidet for å bevare Førdefjorden og de andre norske fjordene fri for gruveavfall, men også til arbeidet for å holde Lofoten oljefritt, og i ulvesaka. Vi har også støttet flere av de andre nasjonale FOE-gruppene sine kampanjer gjennom året.

Vi har også utviklet et godt samarbeid med organisasjonen Earthworks i USA, som i 2018 planlegger å lansere en større internasjonal kampanje mot dumping av gruveavfall i sjø.

Naturen – Livsgrunnlaget vårt

Kampanje om Naturen – livsgrunnlaget vårt

I 2017 har vi gjennomført en kampanje for å vise frem noe av alt det naturen gir oss, og hvordan vi kan gi noe tilbake, for eksempel ved å bygge fuglekasser, plante humlevennlige blomster, unngå å plante fremmede arter, rapportere om miljøkriminalitet m.m. Gjennom en rekke poster på Facebook og Instagram og et par lengre kampanjeperioder har vi nådd ut til flere hundre tusen personer, og aktivisert mange tusen med informasjon om ulike arter og naturtyper, hvorfor de er viktige, og hvordan du kan bidra til å ta vare på dem. I februar kjørte vi en større kampanjeperiode rundt bygging av fuglekasser og den viktige rollen fuglene spiller i økosystemene. Vi oppretta facebookhendinga «Fuglekasseuka 2017» der vi la ut informasjon, oppskrifter på fuglekasser og oppfordret folk til å legge ut bilder av fuglekassene de laget. Det ble over 300 deltagere og like mange «interesserte» i løpet av den drøye uken kampanjen varte, og stor aktivitet med bilder og diskusjon rundt snekring av fuglekasser. Den enkle posten med kjøttmeisen som spør om du kan bygge hus til den var overraskende populær, og ble derfor brukt som en slags enkel mal for mye av det videre kampanjearbeidet. Den nådde ut til over 122 000 personer, ble likt av 1600 og delt 540 ganger.

Hjelp en fugl som trenger det! Mange småfugler sliter fordi vi mennesker tar fra dem leveområder. Nå begynner fuglene å lete etter et sted å bygge reir. For å hjelpe dem inviterer vi folk over hele landet med på en stor fuglekassedugnad. Å bygge fuglekasse er enkelt og gøy for store og små. Bli med på Fuglekasseuka 2017:
<https://www.facebook.com/events/770087926480202/>

122462 personer reached

Framhev innlegg

Facebook-posten «Har du sett vårens første humle?» skapte et voldsomt engasjement, og markerte starten på vårens humlekampanje. Vi delte ut nærmere 1500 frøposer med humlevennlige blomsterfrø, og ellers tipset folk om hvordan de kan hjelpe humlene.

Naturvernforbundet
Lagt ut av Martin Ødegaard [?] · 6. april · 🌐

Vi har sett vårens første humle! Har du?

Vi kan takke humlene og biene for store deler av matproduksjonen vår, men selv sliter de med å finne nok mat. Du kan hjelpe humlene ved å plante humlevennlige blomster.

Melder du deg inn i Naturvernforbundet i løpet av påska får du tre frøgodteposer til humla i posten. Ringblomst, erkeblomst og honningurt er noen av humlenes favoritter, og er i tillegg vakre blomster å ha i hagen eller på balkongen!... Sjå meir

Hjelp humlene!

Bli medlem i dag og få humlevennlige frøposer i posten!

Bli medlem

Naturvern nytter! Som medlem i Naturvernforbundet støtter du lokalt miljø- og naturvern i hele landet. Bidra til at naturen går i arv du også.

NATURVERNFORBUNDET.NO

78992 personer reached

Framhev innlegg

Naturvernforbundet
Lagt ut av Siri Haugan Holden [?] · 13. juli · 🌐

Hos Naturvernforbundet er det lavendelen som er humlas favoritt! Hvilken blomst er humlefavoritten hos deg? 🌸 🐝

Humlene våre er truet av naturødeleggelse og klimaendringer. Hjelp humla, bli humlevenn! 📄 <https://naturvernforbundet.no/.../bli-humlevenn-article33472-...> eller send NATUR til 2377.

Naturvernforbundet

Naturglede

Det har i 2017 blitt arrangert Naturgledearrangementer i store deler av landet, mange av dem med bistand fra sekretariatet og med støtte fra Miljødirektoratet. Det har blitt arrangert spiselige vandringer og kurs i nyttige planter, humlesøndager, soppturer, aktivitetsdager, fuglekasseverksteder, familiesøndager, båldager og guidede turer i truet natur, naturskattejakt, fuglebingo, sidesprang, hytteturer, flaggermusvandringer og mye mer. Spesielt vellykket har de ulike aktivitetsdagene for barnefamilier vært, samt alle fuglekassearrangementene.

Vi ser at flere og flere lag blir flinke til å tenke inkludering av minoriteter på naturgledearrangementene sine, og blant annet i Hordaland, Rogaland, NOA, Trøndelag, Salten, Søgne og Verdal har det blitt gjennomført prosjekter og arrangementer i samarbeid med ulike innvandrersamfunnsorganisasjoner, og med etniske minoriteter som en viktig målgruppe.

I og rundt Oslo har ta-og-føle på utstillingen vår blitt mye brukt, blant annet ved besøk av barnehager og skoler, men også på ulike stands og aktivitetsdager. Den er stadig en like stor magnet på både barn og voksne, og vi oppfordrer også andre lokal- og fylkeslag om å låne den ved større arrangementer. Vi er overbeviste om at utstillingens tilstedeværelse på disse arrangementene inspirerte både små og store til å ville oppleve og lære mer om naturen.

Rovdyr

Vi har i 2017 fulgt opp arbeidet knyttet til flere høringer og politiske prosesser knyttet til rovdyr, både gjennom direkte møter, skriftlige innspill og i media. Særlig var det hektisk vinteren 2017 da det ble lagt frem forslag om å endre naturmangfoldloven for å kunne skyte ut mer ulv. Heldigvis ble dette stanset i Stortinget, etter store protester og godt arbeid fra flere organisasjoner, inklusive Naturvernforbundet. Men, likevel ble rovdyrforskriften endret og svekket.

Nasjonalt er Naturvernforbundet den organisasjonen på naturvernssiden som arbeider tettest inn mot flere av rovdyrnemndene, og gjennom tillitsvalgte fra fylkene deltar vi jevnlig på nemndsmøter i flere regioner. Særlig følges møtene i region 6 tett.

Vi har også i 2017 måtte klage på en del fellingsvedtak og forvaltningsplanarbeider som regionene har gjort. Vi har hatt flere møter med politisk ledelse i KLD og vi har deltatt på møter i det nasjonale Kontaktutvalget for rovdysaker.

Fremmede arter

Naturvernforbundet har i 2017 i samarbeid med Norsk Botanisk Forening, SABIMA og WWF fulgt opp vår nasjonale dugnad for å begrense spredning av fremmede bartrær. Det ble i 2017 arrangert totalt 13 dugnader, og vi fikk mange medieoppslag både lokalt og nasjonalt. Vi fikk fjernet over 50 000 fremmede bartrær gjennom en stor innsats fra frivillige i Naturvernforbundet og Norsk Botanisk Forening med over 500 dugnadstimer helgen den 23-24. september 2017.

I 2016 ble det utarbeidet en brosjyre med gode alternativer til de svartelistede plantene som nå er forbudt, som i hagesesongen 2017 ble distribuert i alle Hageland sine butikker. Under inspirasjonssamlingen i Trondheim var fremmede arter et viktig tema. Den ene dagen var satt av til foredrag om problemene med ulike fremmede arter, samt en befaring i Bymarka i Trondheim for å lære om ulike fremmede arter som utgjør et problem der.

Vi har sammen med WWF og SABIMA påklaget en rekke tillatelser til utplanting av fremmede treslag, og vi har fått medhold i relativt mange av sakene. Vi har også gjennomført flere pøbelgrandugnader.

Motorferdsel

En god del lokal- og fylkeslag har jobbet inn mot enkeltkommuner for enten å hindre tilrettelegging av løyper i bestemte områder, for å gjøre aktuelle løyper kortere eller for at kommunale forskrifter skal bli så strenge som mulig. Sentralt har vi koordinert en del av dette arbeidet. Et eksempel på vellykket påvirkningsarbeid er denne formuleringen som ble vedtatt i Rendalen kommune: *«Registrering av ulovlig kjøring utenfor snøskuterledene eller brudd på andre regler i de lokale forskriftene og grunneieravtaler vil medføre nedleggelse av den aktuelle leden.»* Denne og andre aktuelle innspillsformuleringer er også distribuert ut i organisasjonen. Motorferdselsnettverket er fortsatt intakt, og det foregår en del utveksling av synspunkter og informasjon om praksis og utvikling både i Norge og Sverige.

Vassdragsvern

I 2017 vant vi Øystesevassdraget! Regjeringen avsto begge konsesjonssøknadene, og det er nedfelt i den nye regjeringsplattformen at vassdraget skal vernes.

Det har vært et nytt aktivt år for vassdragsvernarbeidet, mye av det i samarbeid mellom Vassdragsvernrådet og sekretariatet, med «frivillig medarbeider» Per Flatberg som uvurderlig mellomledd. Utbyggingstrykket har vært voldsomt, men vi har bidratt betydelig til medieoppmerksomhet

og «faglig mottrykk» i en lang rekke saker.

Blant aktivitetene fremheves:

Arbeidet med å hindre kraftutbygging i Gjengedalsvassdraget, Vinda og Øystesevassdraget har vært prioritert, alle har blant annet fått god medieuttelling. I tillegg kommer intensivert innsats for å hindre at flomdempingstiltak i Vosso, Opo og Flåmsvassdraget ender opp som vasskraftutbygginger.

Spesielt fremheves vellykket vassdragstreff i Raundalselva på Voss, i samarbeid med DNT, NJFF, FNF og fylkeslaget i Hordaland.

Det har vært innspill, brev og møter med OED om flere saker, for eksempel Øystese og Vinda.

Samarbeidet med WWF, DNT, NJFF, SABIMA og Norsk Friluftsliv er videreført, blant annet i flere av de ovennevnte sakene.

Vindkraft

På vårparten inviterte NVE til innspill til arbeidet med en metodeutvikling for rammeplan for vindkraft. I samarbeid med WWF, Sabima, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening og Norsk Friluftsliv sendte vi brev med krav om langt mer fokus på natur- og landskapsverdier, involvering fra natur- og friluftsansjonerene, bedre kartlegging og kunnskapsoppdatering m.m. Organisasjonene ble så invitert med i en referansegruppe som skal gi innspill i arbeidet. Etter vedtak i landsstyret fortsatte Naturvernforbundet å delta i referansegruppa.

SRNs årlige seminar ble avholdt i mars, og hadde i år fokus på følgende problemstilling: «Vår arealbruk utgjør allerede et for stort press på arter og natur. Hvilke naturkostnader kan tolereres for å produsere grønn energi?»

I løpet av året har fylkeslaget i Vest-Agder gjort en stor jobb med å løfte frem konfliktene rundt den planlagte utbyggingen ved Hovatn. Her var en vindkraftkonsesjon gitt i nasjonalt villreinområde. Det var møte med statsråden og aktivt samarbeid gjennom FNF. I september arrangerte Naturvernforbundet i Trøndelag Stokkfjellmarsjen mot vindkraft på stokkfjellet, men OED gav konsesjon. I Kopperå Meråker hvor det i lang tid har vært kjempet mot vindkraftprosjektet, så vant vi frem.

På Laksefjordvidda i Finnmark mellom Lebesby og Tana vil selskapet Grenseland AS bygge et stort vindkraftanlegg som kalles Davvi. Industrianlegget vil legge beslag på et gigantisk område – rundt 78 km², midt i Norges nest største sammenhengende inngrepsfrie naturområde. Lokallaget i Ávjovárri og fylkeslaget i Finnmark har jobbet aktivt mot planene, og landsstyret vedtok i september en uttalelse mot utbyggingen som ble sendt til Olje- og energiministeren.

I arbeidsprogamperioden var Kalvvatnan og Siragrunnen valgt ut som særlig prioriterte utbyggingssaker, og olje- og energidepartementet avsto begge søknader i 2016.

Fiskeri og oppdrett

Gjennom villaksalliansen er det sendt en rekke høringer og innspill på forskjellige oppdrettsrelaterte saker. Fiske- og oppdrettsutvalget har vært aktive, og i samarbeid med fylkeslaget i Troms ble det arrangert en oppdrettssamling med ca 40 deltagere og et variert program. I Trøndelag var det inspirasjonssamling med blant annet miljøjuss, villaks og konflikter i kystsonen som tema. Det var innledninger fra leder i Naturvernforbundets oppdrettsutvalg Hermann Kitti Hansen og nordområdekoordinator Geir Jørgensen som fortalte om hvordan man jobber mot oppdrettsnæringa i Nord-Norge.

Et møte med ledelsen i Fiskarlaget er avholdt, og våre organisasjoner samarbeider i saker der vi har felles mål, slik som Førdefjorden, oljefritt LoVeSe og for reduserte miljøvirkninger fra oppdrettsnæringen. Under Dagens Næringslivs store sjømatkonferanse på høsten, var leder Silje Lundberg en av hovedinnlederne. Naturvernforbundet var også medarrangør på et seminar om behovet for en miljøklagenemd, der vi hadde innledning med eksempler fra oppdrett.

Medlem i Fiske- og oppdrettsutvalget Arnold Jensen avslørte store utslipp av mikroplast fra oppdrettsanlegg, og saken fikk stor medieoppmerksomhet og blir nå fulgt opp politisk.

Fra markering 24.11.2017 mot Grieg Seafoods anlegg i Nordkapp kommune, et anlegg som er lagt midt i et gytefelt for torsk. Fotograf Svanhild Andersen.

Gruver

Det har i 2017 blitt arbeidet for å prøve å hindre sjødeponi i Førdefjorden og Repparfjorden, gjennom politisk påvirkning, brev og klager, mediearbeid og ulike arrangementer. Vi har skrevet hørings svar til Nussirs søknad om driftskonsesjon og gitt innspill til planene om nye deponiløsninger for Titania, for å hindre at sjødeponi igjen blir aktuelt i Jøssingfjorden, og oppfordre til større grad av utnyttelse av massene. I tillegg har det blitt jobbet mer overordnet for en mindre miljøskadelig mineralnæring og et internasjonalt forbud mot dumping av gruveavfall i sjø.

Det ble jobbet mye internasjonalt, med oppfølging av klagesakene til ESA for brudd på vannrammedirektivet og mineralavfallsdirektivet og for å bygge opp en internasjonal koalisjon og kampanje mot gruedumping i sjø.

Vi har skrevet høringsinnspill til det nye lovforslaget om gruvedrift på havbunnen, og utviklet og holdt foredrag om denne nye utfordringen.

Skog

Naturvernforbundet har i 2017 blant annet fulgt opp arbeidet i referansegruppen «Klimaskogprosjektet i Trøndelag». Det har vært gitt en rekke skoginnspill i statsbudsjettarbeidet for 2018, inkludert høringer og oppfølgende arbeid etter at Prop. 1 ble presentert tidlig i oktober. Naturvernforbundet i Oslo- og Akershus har gjort en formidabel jobb for å forsøke å stanse forslaget om en svekkelse av kravet om meldeplikt for hogster i marka. I valgkampen ble det holdt en politikerdebatt på Wøyenenga der politikerne i stor grad var enige om behovet for styrket vern av skog i marka – ikke svekkelse.

Det har vært flere saker med hogster der biologiske verdier har gått tapt, blant annet i Nordland og Buskerud. I Osloomarka har fylkeslaget hatt stor aktivitet og aksjoner i forbindelse med en veibyggingsak på Dammyra. Naturvernforbundet har også bidratt med skogøkologisk forelesning på NMBU.

Debatt under valgkampen på Wøyenenga, fra venstre Gjermund Andersen, Rasmus Hansson, Arne Nævra, Ola Elvestuen, Fredrik Mellem, Knut Skinnes og Hårek Elvenes.

Marin forsøpling

2017 har vært «Plasthvalens år» der norske og internasjonale massemedier virkelig har løftet marin forsøpling til en av vår tids store miljøutfordringer. I år har vi dermed jobbet i medvind, og ofte vært synlige som premissleverandør, fagrådgiver og lokalt engasjerte der avfall har havnet på avveie i havet.

Naturvernforbundet fikk tildelt støtte fra Miljødirektoratet og flere andre donorer til å jobbe med marin forsøpling også i 2017, og har fra dette kunnet gi aktivitetstilskudd til aktiviteter relatert til marin forsøpling til en rekke fylkes- og lokallag: hovedsakelig ryddeaksjoner, åpne arrangementer og kildesporing. Spørreundersøkelser viser at om lag en million nordmenn sier de har plukket søppel fra naturen i 2017, og Hold Norge Rent kunne melde om rekord i antall registrerte strandryddere ute, 50 000, og antall sekker og tonn avfall plukket vekk fra fjæra: over 1000 tonn marint avfall fjernet. Dette er dog kun om lag en tidel av hva man tror årlig havner i havet fra Norge, så ryddeinnsatsen må fortsette.

Hovedaktiviteter hos Naturvernforbundets sekretariat har videre vært:

- Å utvikle Naturvernforbundets egen plastpolicy i landsstyret. Basert på dette levere innspill til blant annet avfallsmeldingen på Stortinget og vedtaket om økning av panten. Vi har også oppdatert egne nettsider og presentasjoner basert på strategien.
- Å mobilisere for de nasjonale strandryddedagene i sosiale medier og nyhetsbrev.
- Å bistå til å videreutvikle «Kystlotteriet» og andre initiativ og prosjekt ute i organisasjonen.
- Bistå NRK med utvikling og research til TV-serie om plastforsøpling som kommer i april 2018
- Bistå med råd for Handelens Miljøfond, et nytt stort fond som skal forhindre plastforsøpling.
- Marin-forsøpling events på Arendalsuka og enkelte andre store arrangementer.
- Å sette opp Finn Plasten-utstilling på Naturhistorisk Museum i Oslo.
- Drive Facebook-gruppa «2 minutters strandrydding Norge - Se hva jeg fant». Gruppa har fått stor respons, har høsten 2017 økt fra 1500 til over 2000 deltakerne, og er blitt en stor og aktiv landsdekkende FB-gruppe om marin forsøpling. Gruppa gir unik, detaljert billedokumentasjon med så langt over 1000 bilder av enkeltobjekter funnet som forsøpling på norskekysten.
- Gi kommentarer i en rekke mediasaker om ulike typer plastforsøpling. Har også produsert egne utspill, blant annet om mikroplast fra til nå lite kjente kilder som oppdrett, gruvedrift og plastfabrikker.
- Deltakelse på den nasjonale strandryddekonferansen og i Samarbeidsarena for de som jobber mot Marin forsøpling (SAM).

Naturvernforbundets ansatte og andre aktive har stilt med foredrag på en rekke åpne lagsarrangementer. Samtidig har vi løpende kontakt med bransjene, og dette gir langsomt resultater. For eksempel i dagligvarebransjen, fiskeriene og byggenæringa ser vi nå starten på handlingsendringer vi har bidratt til.

Grønt skifte

Mitt grønne skifte

Kampanjen «Mitt grønne skifte» ble lansert i 2017. Hensikten med kampanjen er å informere og inspirere folk til å kutte utslippene sine i hverdagen. I stedet for å snakke om de negative konsekvensene av klimaendringer ønsker vi å formidle alle de gode løsningene som finnes. Det har vært viktig å formidle gode løsninger som både tar vare på naturen og naturmangfoldet vårt samtidig som det bidrar til å redusere klimagassutslipp. I løpet av 2017 har vi holdt foredraget «Åtte trinn for et grønt skifte» på 11 forskjellige steder for til sammen 246 personer. I tillegg har vi laget en rekke reportasjer og korte videosnutter på nettsidene som har blitt spredd på sosiale medier og som vil bli videre spredd utover våren 2018. Til sammen har videoene og reportasjene nådd over 200 000 mennesker. Vi har også hatt et eget temanummer av Natur og Miljø med «Åtte trinn for et grønt skifte» samt bidratt til publiseringen av boken «Folkets klimadugnad» i samarbeid med Dinamo forlag. Her har vi bistått med egne reportasjer, tipset om hverdagshelter som bidrar til det grønne skifte og gode løsninger, samt delen som omhandler tips og triks til reparasjoner. Bøkene har blitt solgt i nettbutikken vår, i forbindelse med at vi har holdt foredrag og blitt tilbudt som gave dersom man blir medlem av Naturvernforbundet. Grønt skifte-kampanjen har også blitt solgt inn til damemagasinet Stella, Infinitum og A-magasinet. Reportasjen i A-magasinet er ventet å komme i løpet av 2018.

Redusert oljeleting

I 2017 har Naturvernforbundet økt innsatsen for å sikre oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja, spesielt opp mot valget. Vi har blant annet hatt en rekke møter med tillitsvalgte i Arbeiderpartiet på lokalt og fylkesnivå. I tillegg har vi skrevet en rekke brev, leserbrev og kronikker. I samarbeid med Folkeaksjonen og Natur og Ungdom ble det også gjennomført vardebrenning for et oljefritt Lofoten, Vesterålen og Senja på minst 50 forskjellige steder i landet. I tillegg ble det gjennomført støttemarkeringer på 60 steder rundt i verden hvor våre søsterorganisasjoner i Friends of the Earth tok bilder av seg selv med støtteplakater, brant varder og demonstrerte. I forbindelse med valgkampen tok vi med oss lederen for Venstre, Rødt, SV, MDG og KRF og nasjonal media (NRK, VG og Fiskeribladet) på Lofotfiske på Røst (februar) og bisto Folkeaksjonen med å arrangere Folkefest i Vesterålen. Vi etablerte også samarbeid med internasjonale fotografer som har bidratt til en stor kampanje på Instagram hvor flere enn 1000 personer har engasjert seg, delt postene og kommentert på Jonas og Erna sine Instagram-kontoer at de må la olja ligge. Fotografene har bidratt med et internasjonalt opprop overrett regjeringen samt bidratt til kronikk i aftenposten og mediaoppmerksomhet i nordnorske medier og NRK.

Naturvernforbundet har også arbeidet for å hindre tildeling av oljeblokker i sårbare havområder i Norskehavet og Barentshavet. Vi har skrevet høringsvar på den årlige tildelingen av oljeblokker gjennom Tildeling Forhåndsdefinerte Områder (TFO 2017) og 24.konsesjonsrunde. I tillegg har vi skrevet en rapport om Goliat-plattformen i Barentshavet for å gi en oversikt over alle negative hendelsene som har skjedd i løpet av utbygging og drift av plattformen. Rapporten ble lansert i januar 2018 i forbindelse med klimafestivalen. I tillegg har vi bistått det internasjonale nettverket Oil Change International med gjennomføring av en strategisamling i Lofoten for å redusere oljetempoet i verden samt arrangement på Kulturhuset med lansering av Oil Change sin rapport om hvordan og hvorfor Norge bør la sin olje bli liggende. Når det gjelder oljearbeidet i sør har vi gjennomført Operasjon Dagsverk-kampanjen som vil gi støtte til ungdom rammet av oljeforurensning i Nigeria.

Transport

Naturvernforbundets landsstyre valgte ut to temaer som skal være organisasjonens hovedfokus i arbeidet med Nasjonal transportplan. Det ene er grønne og miljøvennlige byer, det andre er kampen mot nye rullebaner.

I 2017 koordinerte vi arbeidet i et nettverk mot bygging av tredje rullebane på Gardermoen, som foruten Naturvernforbundet består av Natur og Ungdom, Framtiden i våre hender, Greenpeace, Spire, Norges Bondelag, Norges Bygdekvinnelag, Norges Bygdeungdomslag, Norsk forening mot støy og Besteforeldrenes Klimaaksjon. Nettverket sendte brev til samferdselsministeren og debattinnlegg til avisene, hadde møter med politikere etc. Arbeidet hadde som formål å påvirke Nasjonal transportplan 2018-2029, som Stortinget hadde til behandling våren 2017. Det kom ingen klare avklaringer der, så arbeidet i nettverket videreføres i 2018.

Når det gjelder grønne og miljøvennlige byer, har vi fortsatt med fokus på god arealplanlegging. Vi har fortsatt å skolere egen organisasjon, blant annet med seminar på Naturvernforbundets landsmøte i mars. Naturvernforbundet Hordaland har videreført sitt el-sykkelprosjekt «Prøvekjøre», som gjør at flere får øynene opp for el-sykkel som alternativ til bil. Et liknende prosjekt, «Sykle så klart», er etablert i Oslo-området.

Naturvernforbundet deltar i Jernbanealliansen og innehar ledervervet i denne paraplyorganisasjonen. Hovedfokus der har vært å få økte bevilgninger til vedlikehold av jernbanenettet samt tiltak som gir mer gods på jernbane.

Reduserte klimagassutslipp

I 2017 har vi arbeidet for å gjøre Stortingsvalget til et klimavalg ved å påvirke partier og mobilisere i valgkampen. Vi har hatt møteplasser om klimarettferdighet flere steder i landet..

Klimavalgalliansen Sammen med fagbevegelse, trossamfunn og andre miljøorganisasjoner har Naturvernforbundet forsøkt å gjøre Stortingsvalget til et klimavalg gjennom arrangementer, markeringer og materiell. Klimavalgalliansen har også utarbeidet klimavettregler som har blitt spredt til politiske partier.

Vendepunkt – klimamarkeringer frem mot valget Sammen med Klimavalgalliansen tok Naturvernforbundet initiativ til en serie markeringer for et vendepunkt i klimapolitikken frem mot valget i 2017. I 2017 hadde vi markering foran Stortinget i mars som en del av vardebrenningen, og lørdag 2. mars var det nasjonal aksjonsdag over hele landet. Det var politikerdebatt i Stavanger, klimamarsj i Lillehammer, vendepunkt-markering i Trondheim og mye annet som skjedde som en del av klimafestivalen. I Bergen var det politikerdebatt og klimamarsj. På Nesodden var det grønn festival, og flere steder i landet sto representanter for organisasjoner i Klimavalgalliansen på stand. I Oslo deltok over 2500 i klimamarsj for et vendepunkt. Karl Ove Knausgård holdt appell hvor han tok et kraftig oppgjør med norsk oljeboring, og som resulterte i mye medieoppmærksomhet.

Naturvernforbundet og Klimavalgalliansen arrangerte også møte på Litteraturhuset i Oslo om hva som skal til for at vi skal skape en miljøvennlig fremtid i valgkampen.

Broen til framtiden «Broen til framtiden» er en stor konferanse for en rettferdig klimaomstilling som Naturvernforbundet arrangerer sammen med fagbevegelsen, trossamfunn og forskere. På konferansen på Folkets hus 17. februar 2017 var det over 600 deltakere. Naturvernforbundet hadde en sentral plass på konferansens parallellsesjoner om Lofoten, Vesterålen og Senja og om ombruk.

Hvordan redde verden der du bor Naturvernforbundet arrangerte en samling dagen etter Broen til framtiden og i forkant av det ekstraordinære landsmøtet om miljøarbeid lokalt med innlegg om hvordan vi kan arbeide med transport.

Møteplasser om klima og miljø over hele landet Med støtte fra Norad har Naturvernforbundet gjennomført flere møter rundt omkring i landet i løpet av 2017.

Klimaambassadører Naturvernforbundet og Natur og Ungdom samarbeider om å rekruttere unge til å holde foredrag på skoler og for andre. I 2017 har vi hatt flere samlinger for klimaambassadører. Støtten fra Utdanningsforbundet til dette arbeidet ble avsluttet i 2017, men videreføres gjennom støtte fra Norad. Da er det Natur og Ungdom som har ansvaret for skoleforedrag alene. I skoleforedraget presenteres relevant norsk klimaforskning. Tilbakemeldingene fra lærere og elever er veldig positive.

Internasjonalt prosjektarbeid

Naturvernforbundet har et omfattende internasjonalt prosjektarbeid. Samarbeidet med lokale miljøorganisasjoner er et viktig bidrag for å gjøre dem til sterkere aktører. Gjennom praktisk arbeid gjør vi hverdagen lettere for mange, og våre partnere bygger opp egen organisasjon. Mange av våre partnerland har begrenset politisk rom for det sivile samfunn, likevel deltar de fleste av våre partnere i viktige prosesser med bidrag til utvikling av bedre miljøpolitikk. Det er mulig å følge store og små nyheter fra det internasjonale prosjektarbeidet på Facebook i gruppen «Naturvernforbundet Internasjonalt».

Operasjon Dagsverk

Elevtinget 6. mars stemte for at Natur og Ungdom og Naturvernforbundet skulle få årets Operasjon Dagsverk. Prosjektet handler om å gi ungdom som lever i verdens største oljekatastrofe i Niger-deltaet en lysere framtid. m kunnskap og muligheter. Samarbeidspartner i Nigeria er Environmental Rights Action (ERA). Prosjektet fikk navnet «Vi er alle oljebarn – sammen mot verdens største oljekatastrofe». Naturvernforbundet har ansvar for det faglige og å følge opp prosjektet i Nigeria de neste fem årene, mens Naturvernforbundet og Natur og Ungdom felles hadde ansvar for kampanjearbeidet. Det ble ansatte en 40% kampanjekoordinator i Naturvernforbundet med ansvar for koordinering og oppfølging i henhold til landsstyrets mål. Det ble og ansatt en 100% prosjektkoordinator i Natur og Ungdom med ansvar for årets prosjektforedrag og foredragsholdere ut til skolene.

Kampanjen og materiellet ble utformet av OD-sekretariatet og deres informasjonsbyrå. Etter mange diskusjoner samlet alle seg rundt tittelen «Vi er alle oljebarn».

Prosjektet ble godt mottatt av organisasjonen og det har vært stor oppslutning og engasjement både fra medlemmer, tillitsvalgte og ansatte.

Under internasjonal uke besøkte våre foredragsholdere 89 skoler og holdt 195 foredrag, vi nådde totalt 22 324 elever. På selve OD-dagen 2. november jobbet nesten 120 000 elever inn penger til vårt prosjekt. ODs negative trend med å miste skoler ble snudd med 487 skoler påmeldt, og pressearbeidet vårt bidro til 500 presseklipp der OD nevnes, hvorav 224 og nevner Nigeria, en relativt høy andel av artiklene. Våre partnere bidro til å skaffe mer enn 240 jobber via NorgesGruppen, 20 elever gjorde strandrydding og mer enn 100 jobber via medlemmer. Samarbeidsorganisasjonen har aldri tidligere bidratt med så mange arbeidsplasser.

På selve OD-dagen hadde Naturvernforbundet ny leder og generalsekretær. Det var Yasiin Deria Elmie som var leder istedenfor Silje Lundberg og Sahra Ahmed vikarierte som generalsekretær for Maren Esmark.

Per 22.01.2018 er innjobbede midler for 2017 på 21 963 192,04 kroner. Målet for kampanjen er 22 050 000 kr. Det er forventet at det fortsatt vil komme inn noe mer penger. Første overføring fra Operasjon Dagsverk til Naturvernforbundet er gjennomført. Prosjektet vil starte første termin 2018, og følges opp videre av internasjonal avdeling.

Russland

Naturvernforbundet samarbeider med russiske miljøorganisasjoner på en rekke områder: Klima, bevaring av naturmangfold, fiskeri, nedleggelse av gamle atomreaktorer, miljøundervisning og styrking av sivilt samfunn.

Sivilt samfunn: Russlands sivilsamfunn er stadig under press. Flere av våre samarbeidspartnere er stemplet som «Utenlandske agenter», og bruker mye tid og krefter på rettssaker og inspeksjoner. Naturvernforbundet følger situasjonen og beskriver utviklingen i årlige rapporter. Vår viktigste partner i Russland er Russian Socio-Ecological Union (RSEU) som er en paraplyorganisasjon for miljøgrupper over hele landet. RSEU er også medlem av Friends of the Earth. Naturvernforbundet deltok på RSEU sitt årsmøte.

Biologisk mangfold: Våre samarbeidspartnere i Nordvest-Russland har jobbet aktivt for bevaring av det biologiske mangfoldet i sine nærområder. I Sosnovy Bor var utbyggingen av et gassrør (Nordstream 2) gjennom det vernede Kurgalsky Peninsula en stor sak. I Murmansk var arbeidet med etablering av Khibini nasjonalpark prioritert. I tillegg har vi jobbet for å få «naturglede» også inn som en del av det russiske arbeidet for bevaring av naturmangfold.

Miljøundervisning: Skoleprosjektet SPARE om klima og energieffektivisering er videreført med deltagelse fra Murmansk til Vladivostok. Naturvernforbundet har ti regionale koordinatorene. Disse har gjennomført 163 lærerkurs med totalt 3414 deltagere. Det er stor aktivitet på mange skoler med undervisning, prosjektoppgaver og utadrettet virksomhet i forbindelse med energisparedagen i november der 768 skoler deltok. Totalt har 82 246 elever deltatt i ulike aktiviteter.

Klima: Russland er viktig i de globale klimaforhandlingene. I samarbeid med EcoCentrum i St. Petersburg har Naturvernforbundet bidratt med analyser og klimanyheter fra Russland. Vi har også bidratt til gjennomføring av en større energi- og klimakonferanse som blant annet diskuterte russiske posisjoner i klimaforhandlingene (rusecounion.ru/eng). Naturvernforbundet støtter våre partners arbeid med å styrke klimapolitikken på nasjonalt og lokalt nivå. Dette skjer både gjennom internasjonale klimaforhandlinger og gjennom å fremme regionale og lokale klimahandlingsplaner.

Atom: Naturvernforbundet fortsetter det langvarige arbeidet for åpenhet og regional deltakelse i dekommisjonering – nedbygging – av atomreaktorer. Prosjektet startet i 2004, og er finansiert over Handlingsplanen for atomsikkerhet (Utenriksdepartementet og Statens strålevern).

Prosjektsamarbeidet gjør det mulig for russiske partnere å skape større oppmerksomhet om behovet for bedre planlegging og finansiering av planlegging av dekommisjonering av de eldste atomreaktorene. Spørsmål om dekommisjonering og lagring av atomavfall er tradisjonelt et tema forbeholdt føderale myndigheter med liten lokal deltagelse og få kritiske spørsmål.

Afrika

Naturvernforbundet har nå en samarbeidsavtale med Norad for perioden 2017-20, med et årlig beløp på kr. 6 375 000. Målet vårt er at disse pengene skal sørge for at minst 750 000 mennesker i Mosambik, Nigeria og Togo skal få tilgang på forbedrete energiløsninger i det daglige. Dette vil først og fremst være forbedrete ovner og soldrevne lamper. I 2017 har vi lagt grunnlaget for og startet på veien mot målet. Sammen med våre partnere i disse tre landene bygger vi videre på erfaringene våre om gjennomføring av praktisk energiarbeid. I tillegg er en del av innsatsen å endre de nasjonale rammevilkårene gjennom beslutningspåvirkende arbeid.

I 2015 og 2016 var støtten fra Norad på 10 175 000. Naturvernforbundet får altså betydelig mindre fra og med 2017. Dette er dels et resultat av at vi nå kun får penger over den såkalte sivilsamfunnsporten i

bistandsbudsjettet og ikke fra relevante tematiske poster, som ren energi. Dermed er konkurransen om tilgjengelige midler blitt mye sterkere. Norad stiller nå også strengere krav til organisasjonene gjennom et nytt poengsystem. Dette vises tydelig ved at av 36 organisasjoner som søkte om midler, var Naturvernforbundet blant de åtte som i det hele tatt fikk en flerårig avtale.

Klima og Informasjon

Naturvernforbundet har de siste årene deltatt i den norske forhandlingsdelegasjonen til de internasjonale klimaforhandlingene, inkludert COP21 i Paris, COP22 i Marrakech og COP23 i Bonn, som representant for norske miljø- og utviklingsorganisasjoner.

Sammen med Regnskogfondet jobber Naturvernforbundet spesielt med utviklingen av skogtiltak under REDD+ med støtte fra NORAD.

Miljøvennlig hverdag

Naturvernforbundet har hatt økt fokus på forbruksarbeidet:

- Bistått flere kommuner i utviklingen av deres forbruksstrategier.
- Jobbet for bedre forbrukspolitik, blant annet gjennom tiltak som redusert moms på reparasjoner, lengre reklamasjonstid på produkter og bedre gjenbruksalternativer i kommunene.
- Laget nye nettsider med tips til hvordan man kan bli mer miljøvennlig i hverdagen. Som en del av videreføringen av Grønn Hverdags arv har vi laget undersider på våre nettsider med tips om hvordan man kan reise, bo, spise og forbruke mer miljøvennlig.
- Videreført prosjektene Oljefri og Ta vare på det du har, og relansert Energismart.
- Gitt innspill til regjeringens arbeid med ny stortingsmelding om sirkulærøkonomien.

Oljefri

I 2017 har Naturvernforbundets klimaprojekt, Oljefri, bidratt til at flere boligeiere har erstattet sine oljefyrtte anlegg med fornybare oppvarmingsløsninger. Det har også vært et økt fokus på fjerning av nedgravde oljetanker som utgjør en stor forurensningstrussel. Vi har sammen med ulike kommuner og Enova arrangert 13 informasjonsmøter med til sammen ca. 1650 deltakere. Oljefri har også deltatt og holdt foredrag på ABK-dagene, Varmepumpekonferansen og VVS-dagene. Oljefri har vært aktiv i både lokal og nasjonal media i 2017 med rundt 50 presseoppslag i avis, på radio og på TV.

Nettsiden oljefri.no har i 2017 hatt ca. 70 000 besøk. Dette viser at siden fortsatt har en jevn økning, og at 2017 kan vise til det høyeste besøkstallet siden nettsiden ble lansert i 2010. Kvalitetssikringsordningen Energispesialist hadde i 2017 ca. 1000 forespørsler. Vi har også fått rapportert at en god del også har kontaktet disse via telefon og informasjonsmøter etter å ha mottatt kontaktinformasjon fra oss på telefon, nett og møter. Vi har også tatt flere steg for å gjøre prosjektet tilgjengelig i hele landet og har nå Energispesialistdekning over nesten hele landet.

I 2017 fortsatte vi å videreutvikle Oljefri i eksisterende regioner, men endret måten vi jobbet mot nye regioner på. I stedet for å jobbe for langsiktige innsalg i enkeltregioner med mange ulike kampanjeaktiviteter og donorer, valgte vi å fokusere på de mest effektive aktivitetene, informasjonsmøter og mediarbeid. Da kunne vi med finansiering fra Enova gå til én og én kommune og gjennomføre en møterekke med flere og større kommuner enn tidligere.

Forbudet mot fossil oljefyring innen 2020, som vi har jobbet for å få på plass siden prosjektets start, ble endelig vedtatt i 2017. Også en revisjon av forurensningsforskriften kap. 1 om nedgravde oljetanker er på trappene. Her har vi vært i dialog med ulike fagfolk, interesseorganisasjoner, kommuner, Miljødirektoratet, Kystverket og Klima- og Miljødepartementet.

Nettsiden oljefri.no har også blitt relansert med bl.a. et ansiktsløft, mobilvennlighet og nye funksjoner.

Energismart

Den relanserte nettsiden www.energismart.no har vært en av de større nettutviklingsprosjektene til Naturvernforbundet i 2017. Her kombinerer vi det internasjonale arbeidet med TopTen og elementer fra Oljefri-prosjektet. Nettsiden skal fungere som en interaktiv forbrukerportal for vårt energiarbeid. Oljefri.no fortsetter likevel å være en egen portal framover, men fikk et ansiktsløft i 2017 for å bli likere energismart.no. På sikt planlegger vi å fase ut oljefri.no til fordel for energismart.no. Dette må likevel ikke gjøres før behovet om informasjon angående oljefyrutfasingen er over.

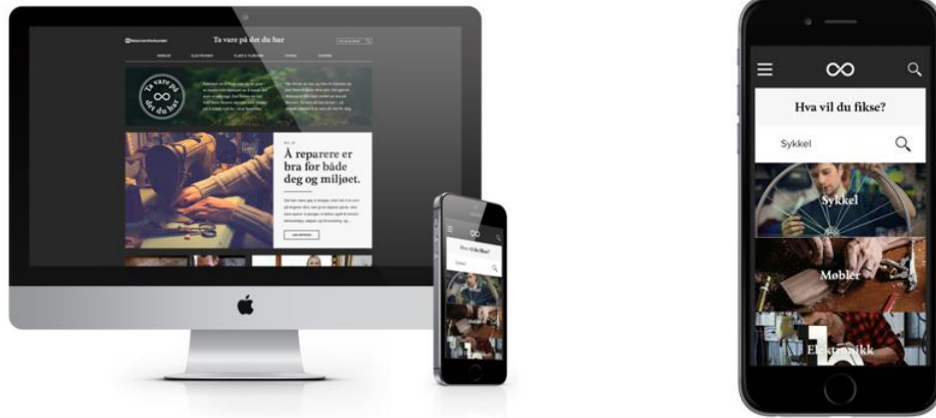
Det europeiske samarbeidsprosjektet TopTen har fortsatt vært viktig for Naturvernforbundet. TopTen-samarbeidet har som mål å gi forbrukerne oversikt over de mest energieffektive produktene innenfor de mest strømintensive apparatene i hjemmet. I Norge har vi hatt fokus på at butikker og grossister skal ta inn de mest energieffektive produktene på markedet, noe som har vist seg å være vanskelig. TopTen-prosjektet avsluttes for vår del etter endt prosjektperiode i 2018, da dette er siste prosjektår for denne treårsperioden. Vi har ikke brukt ressurser på å søke nye midler til dette arbeidet eller videreføre prosjektet, siden vi ikke har oppnådd de resultatene vi hadde håpet på siden oppstarten i 2009. Vi har derimot fått kontakt med nye aktører og samarbeidspartnere som sammen med oss ønsker å videreutvikle boligsegmentet som nå er hovedfokuset på nettsiden.

Energispesialist Vi har relansert og utvidet Oljefri-tilbyderordningen vår, og den heter nå "Energispesialist". Vi kvalitetssikrer her bedrifter innen varme, ventilasjon, rådgivning, styring, rehabilitering og sanering – de tiltakene som gjør boligen energismart. Bedriftene som søker om opptak til Energispesialist må som før innfri diverse krav til erfaring, organisering, økonomi, kompetanse og kundeoppfølging, samt gjennomføre en grundig søknadsprosess for å bli godkjent av ordningen.

Ta vare på det du har

Nettstedet www.tavarepaadetduhar.no har blitt besøkt over 65.000 ganger i 2017 og henvendelsene på e-post og telefon fra publikum har vært jevn og stor. Veldig mange ønsker hjelp til å fikse tingene sine og informasjon om fiksearrangementer. Nettsiden inneholder en karttjeneste over lokale håndverkere, ulike tips for reparasjon og vedlikehold, konkurranser, synliggjøring av ulike håndverk og underkampanjer.

Det har blitt arrangert flere fiksemarkeder i storbyene Trondheim, Bergen og Oslo, samt andre enkeltarrangement andre steder i landet. Her har det vært mulig å reparere alt fra sykler, møbler, leker, klær og elektronikk helt gratis.

I Oslo har vi også samarbeidet med prosjektet RestartersOslo, som lager fiksefester for elektronikk. Sammen med dem, Deichmanske bibliotek, SoCentral og Norway Makers har vi i 2017 arrangert over 10 fiksefester og har samlet ca. 50 frivillige restarters (fikserere) av elektronikk.

I arbeidet med kampanjen har vi knyttet til oss et stort nettverk med både faglige og økonomiske støttespillere, deriblant Forbrukerrådet, Mesterbrevnemda, Avfall Norge, UNESCO, Miljødirektoratet, IKEA, ulike kommuner og Sparebankstiftelsen DNB.

Vi har også arrangert flere arrangementer sammen med Forbrukerrådet under Arendalsuka som blant annet har omhandlet reparasjon, vedlikehold og livsløpssyklus, samt forbrukspolitik i Norge og i andre land.

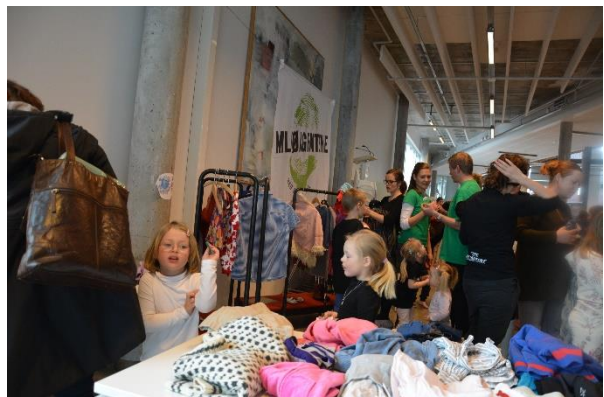
Den store klesbyttedagen

Lørdag 1. april 2017 arrangerte Naturvernforbundet "Den store klesbyttedagen" for andre gang.

Arrangementet er et samarbeid med Naturskyddsforeningen i Sverige, Byttemarked.nu i Danmark, samt flere andre norske organisasjoner og interessepartnere, bl.a. Natur og Ungdom, Miljøagentene, Fremtiden i våre hender, Bærekraftig liv, frivillighetssentraler, biblioteker, folkehøyskoler m.m.

Naturvernforbundet inviterte alle fjorårets arrangører og interesserte. Vi videreførte fjorårets konsept hvor deltagere ble oppfordret til å ta med 7 rene og pene plagg de selv ikke bruker lenger for å bytte dem i 7 "nye" plagg og la andre få glede av det de ikke bruker lenger.

Det ble laget en reklamefilm av Kitchen reklamebyrå og fjorårets materiellpakke ble videreført for arrangører. Pakken bestod av: plakater for annonsering, kleskategoriskilt, bytteregler, miljøeffekt av bytting, byttelapper, verveposter og flyer med konkurranse med mer. Det ble også opprettet en egen nettside med kart over byttemarkeder så deltakere lett kunne finne sitt nærmeste arrangement, sammen med maillister for interesserte med mer. Totalt ble det gjennomført ca. 80 arrangementer i Norge, og over 5000 personer deltok og det ble byttet mer enn 18 000 plagg. Sentralt ble det arrangert på Håndverkeren i Oslo i samarbeid med lokallagene Oslo Øst, Oslo Sør og Groruddalen.

Media og kommunikasjon

Naturvernforbundet har i løpet av 2017 satt politisk dagsorden og oppnådd god mediedekning på et flertall av saker. Naturvernforbundet fikk i 2017 stor oppmerksomhet og god mediedekning med blant annet følgende tema:

- Plast og marin forurensning (strandrydding og mikroplast)
- Klima og vern av Lofoten, Vesterålen og Senja (spesielt rundt valget)
- Vern av rovdyr og jakt på ulv
- Snøskuterkjøring i utmark
- Dumping av gruveavfall (Førdefjorden og Vevring)
- Vegutbygging
- Myr
- Vassdragsvern
- Skogvern

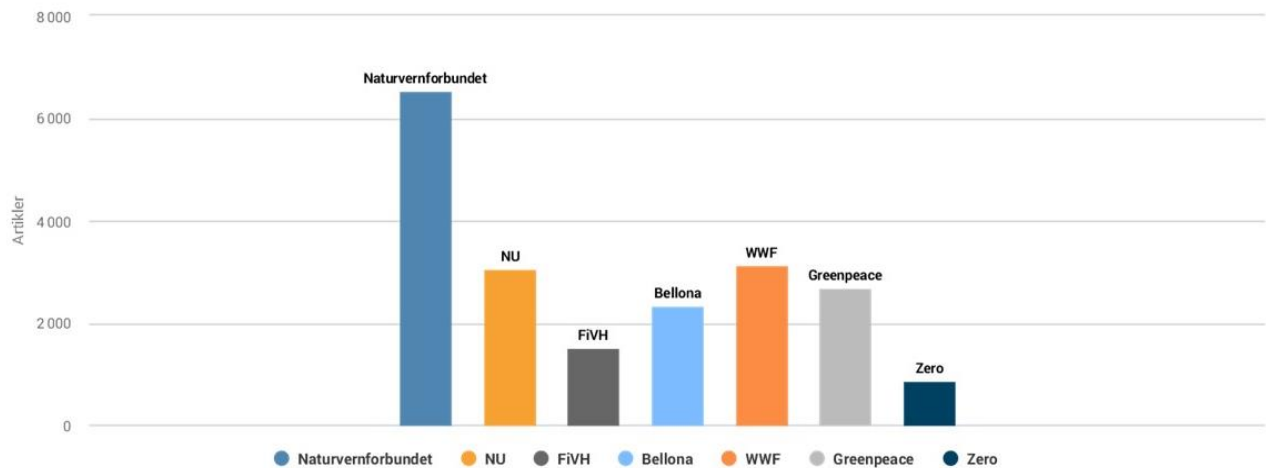
Blant de norske miljøorganisasjonene har Naturvernforbundet flest medieoppslag i løpet av 2017: (Kilde: Retriever)

Et flertall av medieoppslagene er "lokale", altså at det er frivillige i Naturvernforbundets lokal- og fylkeslag som selv er i media.

Dekning 2017 – sammenlikning av miljøorganisasjonene

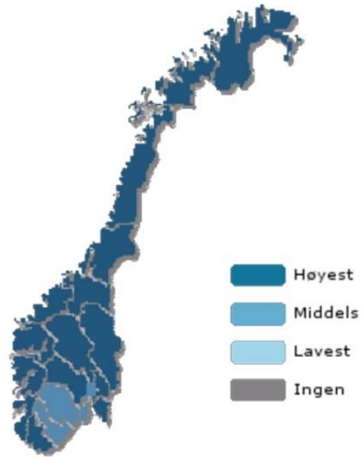

Naturvernforbundet har et betydelig større medieavtrykk enn den andre miljøorganisasjonene. Dette skyldes i stor grad vår lokale organisering, med autonome lokal- og fylkeslag som setter dagsorden på sine egne saker, og dermed oppnår dekning i lokale medier.

Tabell nedenfor viser mediedekning for Naturvernforbundet fylkesvis, med og uten riksmidia:

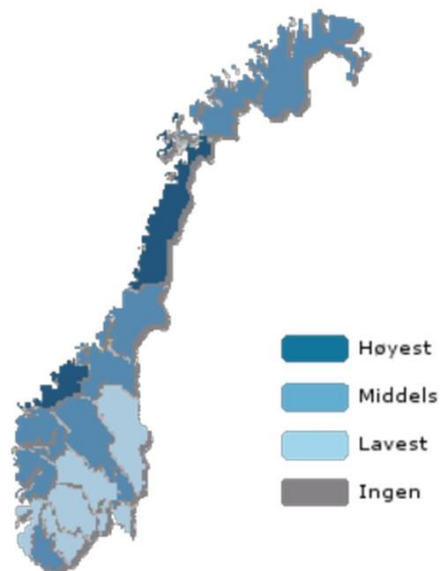
Dekning per fylke

Dekning pr fylke med rikskilder inkludert

norskefylker	Antall
Møre og Romsdal	2199
Nordland	2177
Sør-Trøndelag	2104
Sogn og Fjordane	2095
Nord-Trøndelag	2095
Troms	2090
Vest-Agder	2079
Hordaland	2062
Akershus	2053
Finnmark	2030
Oppland	2029
Østfold	2012
Rogaland	2008
Hedmark	1996
Buskerud	1980
Aust-Agder	1960
Vestfold	1958
Telemark	1954
Oslo	1945

Dekning per fylke

Dekning pr fylke kun med lokale medier

norskefylker	Antall
Møre og Romsdal	434
Nordland	412
Sør-Trøndelag	339
Sogn og Fjordane	330
Nord-Trøndelag	330
Troms	325
Vest-Agder	314
Hordaland	297
Akershus	288
Finnmark	265
Oppland	264
Østfold	247
Rogaland	243
Hedmark	231
Buskerud	215
Aust-Agder	195
Vestfold	193
Telemark	189
Oslo	180

Økt bruk av digitale flater

Naturvernforbundet har i 2017 fortsatt satsingen på bruk av digitale kanaler for å engasjere, mobilisere og nå ut med viktig natur- og miljøraker. Som en konsekvens av dette er antallet papirutgivelser av medlemsbladet Natur & miljø redusert til fordel for større aktivitet på Facebook og satsing på bruk av epost og nett. Satsingen på digitale flater fremfor papir har gitt flere følgere i sosiale medier, økt nettrafikk og flere medlemmer. Trenden fortsetter også gjennom 2017.

Trafikk til www.naturvernforbundet.no i 2015, 2016 og 2017:

År	Antall besøkende	Trafikkøkning	Antall unike brukere
2017	2 273 772	14%	963 230
2016	2 001 702	10%	852 442
2015	1 933 645		842 337

Antall følgere på Facebook 2013 til 2017:

2017	34786
2016	27919
2015	20900
2014	16600
2013	6800

Det er jevn aktivitet på Twitter, og i større grad lykkes vi også at fagrådgivere og aktive bruker Twitter personlig (som seg selv) i tillegg til at Naturvernforbundet har en twitterkonto for alle saker.

Hva søker folk etter og hva leses på nett

Spesielt "nytte-poster" generer mye nettrafikk – og gir mer aktivitet enn rene nyhetssaker. Eksempler på disse er hvordan man skal bygge fuglekasse, bestilling av nei takk til reklame-klistermerker, bli med på klesbyttedag og lignende nyttige tips til forbrukere, noe som ser ut til å være etterspurt. Saker der vanlige folk har et handlingsalternativ, som f.eks poster som oppfordrer til å bruke mindre plast, er også populære.

Et stort antall besøkende på nettsidene leser faktasaker om global oppvarming og enkelte engelskspråklige saker om blant annet miljøproblemer i Russland og Romania.

Google (søketrafikk) og Facebook er de 2 største trafikkdriverne for nettrafikk, ved siden av trafikk via epostkampanjer og direkte trafikk.

Flere medlemmer via nettsidene

Eksempler på kampanjesider i 2017 kan være Mikroplast (blant topp ti besøkte og økning på 94%). Tall: 30926 besøk i 2017

Klesbyttedagen var godt besøkt i 2017 også, og må regnes som ei kampanjeside, selv om besøkstallet gikk noe ned i fjor mot 2016 (antakeligvis fordi klesbyttedagen kom to uker tidligere). Et annet eksempel på en veldig godt besøkt side er valgsida om hva mener partiene om oljeboring i Lofoten, Vesterålen og Senja, hvor vi gjorde en jobb for å holde oppdatert før valget.

År	Antall besøkende	Antall unike brukere
2017	29 108	12 699
2016	27 066	12 082
2015	15 456	6 811
2014	5 308	4 347
2013	3 611	2 942

Dialog med støttespiller, medlemmer og givere

Stadig mer av kommunikasjonen med medlemmer og omverdenen går via Facebook, som er det klart største sosiale mediet. Vi har økt fra ca. 21 000 til over 35 000 følgere de siste to år. I større grad enn tidligere er vi i direkte dialog med både enkeltmedlemmer og aktive gjennom Facebook.

Medlemsmagasinet Natur & miljø

Det ble gitt ut to utgaver av medlemsmagasinet Natur & miljø i 2017. Begge bladene hadde egne, omfattende temaseksjoner, i tillegg til reportasjer og organisasjonsstoff. I nummer 1 var temaet «Mitt grønne skifte», mens i nummer 2 var det "Naturen vi mister, og de som gjør noe med det".

2017 var første år med omlagt magasin, som er noe tykkere enn tidligere, med en mer omfattende temadel knyttet til Naturvernforbundets arbeidsprogram. Magasinet skal også ha en mer tidløs profil. Tilbakemeldingene til redaksjonen har så langt vært overveiende positive.

Natur & miljø er medlem av Fagpressen, og hadde i 2016/17 et godkjent opplagstall på 19 004. Dette er en økning på nær 1000 fra 2016, og skyldes økende medlemstall. Redaksjonen består av Kristian Skjellum Aas (redaktør) og Tor Bjarne Christensen (journalist). Disse benytter også andre skribenter etter behov. Vibeke Skovly var en viktig bidragsyter til Natur & miljø 1-2017.

Økonomi

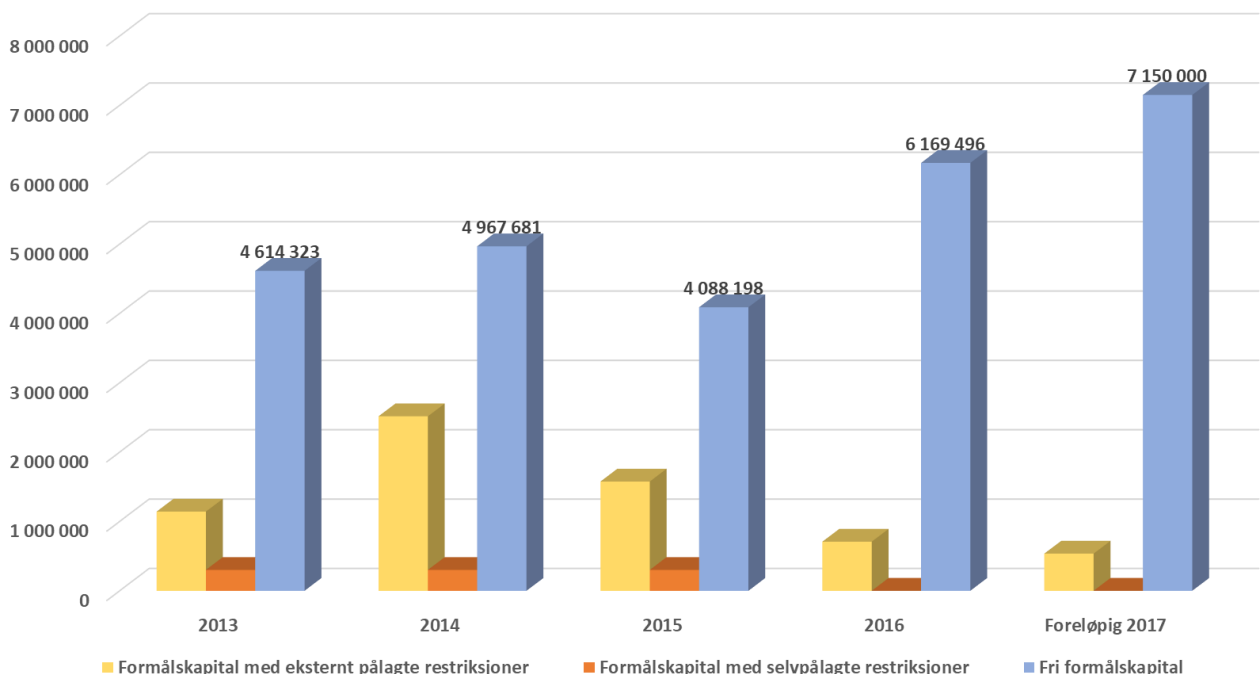
Naturvernforbundet har styrket økonomien gjennom 2017 og vil ved årets slutt ha en formålskapital på over 7 millioner kroner. Det betyr at vi har oppfylt målet i inneværende periode av arbeidsprogrammet om en fri formålskapital på 7 millioner kroner.

Målrrettede tiltak for rekruttering av nye fastgivere, økt fastgiverbeløp/frekvens har gitt en økning i gave/innsamlingsinntektene på hele 15% sammenlignet med 2016. Ved utgangen av 2017 har vi 1230 aktive fastgivere. Medlemsinntektene økte i 2017 med 3,3% sammenlignet med året forut. Selv om inntektene fra næringslivs- og organisasjonspartnere er noe redusert i 2017 er samarbeidsprosjekter og den økonomiske støtten viktig for vårt arbeid. Nye og spennende samarbeidspartnere er på gang i 2018.

Naturvernforbundets viktigste inntektskilde er offentlige tilskudd i form av grunnstøtte, momskompensasjon og prosjektmidler fra departementer, direktorat og andre offentlige institusjoner. Hele 61% av inntektene til Naturvernforbundet kommer fra offentlige tilskudd.

I 2017 ble nær 84% av alle kostnader brukt til organisasjonens formål. Det er noe mindre enn i 2016 og skyldes i hovedsak mindre omsetning på internasjonale prosjekter. Administrasjonsprosenten var på vel 8%, en liten økning fra 2016. Naturvernforbundets årsberetning for 2017 og årsregnskap 2017 med noter ligger som vedlegg til årsmeldingen.

Formålskapital 2013 - 2017

Vedlegg

Vedlegg 1: Styrende organer

Sentralstyret

Sentralstyret har i 2017 bestått av Silje Ask Lundberg (leder), Øyvind Johnsen (nestleder), Kjell Magne Derås, Synnøve Kvamme, Gunnar Reinholdtsen og Ingeborg Gjærum. Varamedlemmer er Bernt Bull, Hilde Charlotte Solheim og Ellen Munden Paalgard. Ingrid Skjoldvær har møtt for Natur og Ungdom med fulle møterettigheter. De ansatte har vært representert med møte- tale- og forslagsrett ved Johanne Sæther Houge og Helga Lerkelund. I tillegg har generalsekretær møtt.

Sentralstyret har hatt fem fysiske møter i 2017, i tillegg har sentralstyret hatt åtte uformelle telefonmøter.

Landsstyret

Landsstyret har hatt 4 møter i 2017.

Følgende representanter satt i landsstyret i 2017.

Fylke/organisasjon	Fast	Vara
Aust-Agder	Jorunn Årstøl Stålsett	Mirell Kirchner
Buskerud	Wenche Johansen	Roar Carlsen
Finnmark	Annie Henriksen	Leif Wasskog
Hedmark	Thomas Cottis	Jenny Gulbrandsen
Hordaland	Siri Vatsø Haugum	
Møre og Romsdal	Øystein Solevåg	Gunn N. Morstøl
Nordland	Erling Solvang	Camilla Dærga Bjugn
Nord-Trøndelag	Ellen Andersson	Gunnar Gustad
Oppland	Paul Lindviksmoen	Monica Rønning
Oslo og Akershus	Gert-Fredrik Malt	Ingrid Aalstad
Rogaland	Anne Elisabeth Carlsen	Per Terje Haaland
Sogn og Fjordane	Ove Eliassen	Marit Vøien Nes
Sør-Trøndelag	Steinar Nygaard	Merete Andersen
Telemark	Tormod Svartdal	Sigrid Dahl
Troms	Anton Petter Hauan	Therese Hugstmyr Woie
Vest-Agder	Peder Johan Pedersen	Julie Nilsen
Vestfold	Ann Norderhaug	
Østfold	Trine Strømme	Ragnar Johnsen
Natur og Ungdom	Ingrid Skjoldvær	Gaute Eiterjord
Natur og Ungdom	Torgeir Vestre	Tina Vågenes Andersen
Miljøagentene	Are Shaw Waage	Ane Marte Rognskog
Regnskogfondet	Nils Hermann Ranum	Yngve Kristiansen
Ansatte	Johanne Sæther Houge	Helga Lerkelund

Vedlegg 2: Verv og representasjon i 2017 – ikke utfyllende – og trengs oppdatering med hjelp fra LAS

Hva	Type verv	Innehaver
FNF-representasjon		
Styret i Forum for natur og friluftsliv	Medlem	Maren Esmark Ove Vigdal (vara)
Arbeidsutvalget for Forum for natur- og friluftsliv Troms	Medlem	Anton Hauan
Forum for natur og friluftsliv i Finnmark	Leder samarbeidsutvalget	Gunnar Reinholdtsen
Forum for natur og friluftsliv i Nordland	Styreleder	Erling Solvang
Forum for natur og friluftsliv i Oppland	Komitemedlem	Paul Lindviksmoen
Arbeidsutvalget i Forum for natur og friluftsliv i Hordaland	Leder av arbeidsutvalget	Nils Tore Skogland
Forum for natur og friluftsliv i Nord-Trøndelag	Styremedlem	Ellen Anderson
Forum for natur og friluftsliv i Agder		Peder Johan Pedersen
Forum for natur og friluftsliv i Møre og Romsdal		Øystein Folden
Forum for natur og friluftsliv i Sogn og Fjordane		Sigmund Flaten
Forum for natur og friluftsliv i Hedmark		Thomas Cottis
Forum for natur og friluftsliv i Sør-Trøndelag	Leder av arbeidsutvalget	Steinar Nygaard/ Erik Brenna Sør-Trøndelag
Forum for natur og friluftsliv, Vestfold	Styreleder	Øyvind Johnsen Vestfold
Forum for natur og friluftsliv Møre og Romsdal	Medlem av AU	Øystein Folden Møre og Romsdal
Forum for natur og friluftsliv Oslo	Styremedlem	Gjermund Andersen
Forum for natur og friluftsliv Akershus	Styremedlem	Bjørn Faafeng
Nasjonalparkforvaltning, verneplangrupper, artsforvaltning og lignende representasjon		
Markarådet	Fast medlem	Gjermund Andersen Oslo og Akershus, NOA
Rådgivende utvalg for Hallingskarvet Nasjonalpark	Medlem	Per Furuseth Buskerud
Rådgivende utvalg, Midtre Nordland Nasjonalparkstyre	Leder	Erling Solvang
Referansegruppa for Børgefjell nasjonalpark	Medlem	Johan Storm Nielsen
Referansegruppa, Universitetet i Tromsøs prosjekt: «Fjellrev i Finnmark»	Medlem	Vigdis Siri
Rovviltneemndmøtene i forvaltningsregion 6 (Midt-Norge)	Observatør	Erik Brenna, Sør- Trøndelag Alette Sandvik, Nord- Trøndelag
Kontaktutvalg for rovviltforvaltning	Medlem	Arnodd Håpnes

Jordvernalliansen i Trøndelag	Styremedlem	Magne Vågsland
Prosjektgruppa Jomfruland marine nasjonalpark	Medlem	Per-Erik Schulze
The European NGO coalition against plastic pellet loss.	Medlem	Per-Erik Schulze
Rådgivende utvalg for Stølsheimen landskapsvernområde	Medlem	Lars Hole Hordaland
Rådgivende utvalg for Nærøyfjorden landskapsvernområde	Medlem	Torill Refsdal Aase Hordaland
Kontaktutvalg for rovviltforvaltning	Medlem	Arnodd Håpnes
Referansegruppe for verdiskapning i verneområder under DN	Medlem	Kjell Derås
Rådgivende utvalg for Jærstrendene landskapsvernområde (Fylkesmannen)	Medlem	Jørund Ubøe Soma Rogaland
Rådgivende utvalg Skarvan, Roltdalen og Sylan Nasjonalpark	Medlem	Steinar Nygaard
Villaksalliansen	Medlem	Arnodd Håpnes Jorunn Vallestad
Samarbeidsrådet for anadrom laksefiske Miljødirektoratet	Medlem	Arnodd Håpnes
Diverse andre råd, utvalg, grupper, styrer etc		
Stiftelsen Loofts gave	Styremedlem	Nils Tore Skogland Hordaland
Styret i Energiforum (et samarbeid mellom Universitetet i Bergen, Norges Handelshøyskole, Bergen kommune, Hordaland Fylkeskommune, BKK, Bergen Energi og Naturvernforbundet Hordaland)	Styremedlem	Nils Tore Skogland Hordaland
Rådgivende sykkelgruppe for Bergensprogrammet	Medlem	Lars Hole og Nils Tore Skogland
Konseptvalgutredning for trafikkkløsing i Tønsbergregionen	Medlem samarbeidsgruppe	Hans Ivar Nesse Vestfold
Vegaøyenes Verdensarvområde - Samarbeidsrådet	Medlem	Erling Solvang
Konseptvalgutredning for vei og jernbane over Oslofjorden	Medlem samarbeidsgruppe	Øyvind Johnsen Vestfold
Klimarådet på Nøtterøy, Nøtterøy kommune	Medlem	Øyvind Johnsen og Hans Ivar Nesse Vestfold
Festivalen "Friluftsliv for alle" og konferansen Avfall	Koordinator	Ole Morten Fossli Oppland
Rogaland Bondelags jordvernutvalg	Medlem	Erik Thoring Rogaland
Kontaktutvalget for rovviltforvaltningen i Vest-Agder	Medlem	Torbjørn Fredriksen Vest-Agder
Jernbanealliansens styre	Medlem, vara Medlem, leder	Lars Haltbrekken, Holger Schlaupitz
Kollektivkampanjens styre	Styremedlem	Holger Schlaupitz

ForUM - energi og klima gruppe	Medlem	Janne Melbye Gillgren
Biotechnologinemda	Medlem	
Svanens styre	Vara	Maren Esmark
Norsk klimastiftelse	Rådsmedlem	Lars Haltbrekken
Norsk Institutt for Naturforskning	Styremedlem	Lars Haltbrekken
Miljøagentenes styre	Vara	Anders Haug Larsen
Regnskogfondets styre	Styremedlem	Lars Haltbrekken
Tømmerkampanjen	Kontaktperson	Johanne Houge
Samarbeidsrådet for naturvernsaker m NJFF, WWF, DNT	Sekretær medlem	Arnodd Håpnes Maren Esmark
Rammeavtaleorganisasjonene for informasjonsarbeid RORG	Kontaktperson	Yngvild Lorentzen
Bistandstorget Arbeidsgruppe om korrupsjon	Medlem	John Lineikro Eli Voksø
Friends of the Earth Europe	Styremedlem	Silje Ask Lundberg
Blue vision for The North Sea, Nordsjø-NGOene	Deltaker i internasjonal arbeidsgruppe	Per-Erik Schulze
Environmental movements in the South (EMIS)	Styret	John Lineikro
Abelia	Medlem/Kontaktperson	Maren Esmark
Fagpressen	Medlem	Kristian Aas
Frivillighet Norge	Medlem	Ove Vigdal Aino Bogetvedt

Dette er ikke en utfyllende liste. De lokale og regionale vervene oppgitt i lista over er eksempler på liknende verv andre steder i landet.

Vedlegg 3: Samarbeidspartnere og støttespillere

Samarbeidspartnere og støttespillere	
Klima- og miljødepartementet	Hovedbidragsyter gjennom grunnstøtten til miljøorganisasjoner, samt støtte til enkeltprosjekter som: arktisk miljøvernssamarbeid, reisestøtte til klimatoppmøtet
Miljødirektoratet	Prosjektstøtte til arbeid med naturglede og friluftsliv for innvandrere, informasjonskampanje om truede arter og naturtyper og hvor viktig naturen er, rovdyr, fremmede arter, marin forsøpling, villaks og Den Store Klesbyttedagen.
Fagforbundet	Støttespiller og dialogpartner i arbeidet med klimatiltak i kommunene
WaterCircles	Støttespiller og dialogpartner i arbeidet med miljøvennlige produkter og løsninger
NorgesGruppen	Støttespiller og dialogpartner i arbeidet med miljøvennlige produkter og løsninger innen dagligvarebransjen
Statkraft	Støttespiller og dialogpartner i arbeidet med bærekraftig energiproduksjon
Jøtul	Støttespiller og dialogpartner i arbeidet med energieffektive oppvarmingsløsninger
Norsk varme	Støttespiller og dialogpartner i arbeidet med energieffektive oppvarmingsløsninger
Viking redningstjeneste	Støttespiller for arbeidet med gode miljøløsninger
Trondheim kommune	Partner i prosjektet Oljefri og Ta vare på det du har
EUs program for energieffektivisering	Prosjektstøtte til energismart.no (TOP TEN ACT)
Asker kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Samfunnsmidler fra Utdanningsforbundet og Tryg Forsikring	Støttespiller til prosjektet Klimaambassadører
Utdanningsforbundet	Dialogpartner for et bærekraftig samfunn og at klima- og miljøutfordringer blir tillagt større vekt i norsk utdanning
Mesterbrevnemda	Partner i prosjektet Ta vare på det du har
Rogaland fylkeskommune	Partner i prosjektet Oljefri
Sandnes kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Stavanger kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Randaberg kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Høgskolen i Bergen	Partner i prosjektet Energismart
Narvik kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Nesodden kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Eidsvoll kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Ringsaker kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Lillehammer kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Hamar kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Lørenskog kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Hordaland fylkeskommune	Partner i prosjektet Oljefri/Energismart
Askøy kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Radøy kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Lindås kommune	Partner i prosjektet Oljefri
Bergen kommune	Partner i prosjektet Oljefri/Energismart
Sogn og Fjordane fylkeskommune	Partner i prosjektet Oljefri
Førde kommune	Partner i prosjektet Oljefri

Enova	Partner i prosjektet Oljefri
Energi Norge	Partner i prosjektet Energismart
Sparebank1 forsikring	Partner i prosjektet Oljefri
Norsk VVS Energi- og Miljøteknisk Forening	Partner i prosjektet Oljefri
Husbanken	Prosjektstøtte til Energismart
Norges Astma- og Allergiforbund	Samarbeidspartner miljø- og helsearbeid

Hovedstøttespillere internasjonalt	
Klima- og miljødepartementet	Bidragssyter til prosjekter i Russland og vårt samarbeid med bl.a. Russian Socio-Ecological Union innen organisasjonsbygging, energieffektivisering, klima, miljøundervisning og Arktis
Utenriksdepartementet	Hovedbidragssyter til prosjekter i Ukraina innen, energieffektivisering med spesiell vekt på skolebygg langs kontaktlinjen i Øst-Ukraina, klima og miljøundervisning.
Norad	Hovedbidragssyter til prosjekter i Afrika og arbeidet for ren energi, Oilwatch og klimaforhandlinger. Norad gir også støtte til vårt informasjonsarbeid i Norge
Barentssekretariatet	Bidragssyter til et prosjekt med samarbeid i Barentsregionen.
Statens strålevern	Bidragssyter til samarbeid med miljøorganisasjoner i Russland og Ukraina for å fremme en trygg dekommisjonering av de eldste atomreaktorene.

Vedlegg 4: Brev og høringsuttalelser fra Naturvernforbundet i 2017

Naturvernforbundet sender svært mange brev, innspill og høringsuttalelser i løpet av et år. Listen her omfatter det som er sendt fra landsstyret, ledelsen, sekretariatet og der det har vært fellesbrev med fylkes- og lokallag og andre organisasjoner. Svært mange brev og høringsuttalelser sendes av fylkes- og lokallag. De er omtalt i lagenes årsrapporter og er ikke inkludert her. Lista er ikke uttømmende.

HØRINGSUTTALELSER

170110	Høring oljefyringsforbud
170110	Høring fleksibilitet i forvaltningssystemet for havbruk
170116	Høring planprogram E16-Ringeriksbanen
170125	Energi-biodrivstoffsak Stortinget
170209	Oppdrett rømming
170210	Høring resistens og lakselusmidler 1002 2017
170210	Høring forslag om forlenget lisensjakt på ulv i 2017
170213	Forskrift om miljøkrav i offentlige anskaffelser
170227	Naturvernforbundet ber om utsatt høringsfrist på endringer i NML
170227	Høringssvar miljøorganisasjoner_forslag til endring i nml og forskrift vedr ulv
170315	Høring EUs vinterpakke
170315	Samferdsel-høring vegnormaler (N100)
170317	Høring Forskrift om miljøkrav i offentlige anskaffelser
170324	Høring om oppheving av forskrift for vannskuter
170403	Stortingshøring-reiselivsmelding
170407	Høringssvar utviklingsmeldingen
170423	Stortingshøring Nasjonal Transportplan 2018-2029
170502	Høring 24 konsesjonsrunde
170504	Stortingshøring-klimalov Naturvernforbundet
170504	Felles krav til klimaloven - høring EM-komiteen mai 2017
170508	Stortingshøring Avinor
170512	Perspektivmelding Naturvernforbundet
170614	Samferdsel-høring konsekvensutredninger
170623	Innspill forskrift offentlige anskaffelser
170721	Lovendring_markagrensa_høring
170817	Høyringsvar ny lov om gruvedrift på havbotnen
170820	Titania - ny deponiløsning
170904	Høring kongeørnforvaltning Fosen og Troms
170913	Høyringsvar til søknad frå Nussir ASA om driftskonsesjon for Repparfjord kobberforekomst i Kvalsund kommune
170926	Høring pantesatser
171011	Landbruk-høring nydyrking av myr
171011	Høring Kapasitetsjustering oppdrett 2109 2016
171018	Høring biodrivstoff
171020	Energi-høring oljefyringsforbud landbruk og midlertidige bygninger
171023	Statsbudsjettet 2018-høring finanskomiteen
171023	Statsbudsjettet 2018-høring kommunal
171023	Skogforskrift_Oslomarka_høringssvar_SabimaWWFGreenpeaceNUNNV
171024	Regjeringens manglende satsing på energieffektivisering i bygg - Notat fra 8 organisasjoner
171024	Statsbudsjettet 2018-høring energi- og miljøkomiteen
171025	Statsbudsjettet 2018-høring næringskomiteen
171026	Statsbudsjettet 2018-høring transport

171026	Statsbudsjettet 2018-høring utenriks og forsvar
171101	Samferdsel-veileder knutepunktutvikling
171108	Høring Forskrift om kommunens myndighet i mindre vannkraftsaker
171204	NOU 2017_11 Bedre bistand. Bedre beredskap
171208	Oppdrettshøring Kapasitetsøkning
171220	Høring handlingsprogram vegvesen
101221	Ulveklage

BREV

170109	Oppnevning styrerepresentant i styret til miljømerket svanen 2017
170119	Samferdsel-fellesbrev tredje rullebane
170123	Innspill til Representantforslag 21 S
170124	Vassdrag-søknad SFE
170124	Vassdrag-klage SFE til NVE
170124	Genbank Hardanger - Brev til Vidar Helgesen
170126	Brev til OED om Gjengedal 1februar 2017
170210	Statsbudsjettet 2018
170302	Brev til FND angående utviklingsskonesjoner
170308	Innspill om -energi-biogass
170314	Samferdsel-jordvern-brev med Bondelaget
170317	Energi-og miljøkomiteen_felles brev_endringer i PBL januar 2017
170329	Violation of the Mining Waste Directive-march
170420	Miljødir må ta samordning av jerv i Sør-Norge 0704 2017
170421	Innspill nasjonal ramme vindkraft
170426	Brev til Sanner jordvern Bondelaget NNV
170428	Samferdsel-E134 Gvammen-Vågsli NTP
170428	Notat_ Prop. 64 L (2016-2017) Endringer i forvaltningslova utkast 28042017x
170507	Brev til KLD om repr i nasjonalparkutvalg
170511	Innspill til Dok8_67S om 10TWh - fra 8 organisasjoner
170515	Forurensing-plastuttalelse til Helgesen
170516	Samferdsel-EU og luftfart
170523	Innspill stortingsmelding om sirkulærøkonomi
170603	Innspill lisenskvote ulv Rovdyrnemnd 4 og 5 JUNI 2017
170607	Dialoggruppe vindkraft svarbrev NVE
170704	Hjerkinn Dovrefjell
170713	Ulveklage
170714	Jervklage
170818	Klage til OED Klovfoss kraftverk Telemark
170901	Skog-notat Biofuelwatch
170901	Brev til norsk klimaservicesenter NNV og GP
170905	Brev til kommunene vedr. vannskuterforskriften
170913	Innspill til regjeringserklæring
170927	Energi-landsstyretuttalelse Davvi vindkraftplaner i Finnmark
171009	Brev til KLD om plast fra foringsrør oppdrett
171009	Klage på vedtak om boring av brønn Tune Statfjord
171019	Statsbudsjettet 2018-endringsforslag
171020	Brev til BLD om plast og miljøgifter i barnehager
171021	Innspill til oppstart av revisjonsprosess i Røldal-Suldal reguleringen
171031	KLD PBL og NNV ber om møte_plast og miljøgifter i barnehage
171102	Naturvern-stortingsseminar
171110	Miljødirektoratet møteforespørsel rovdyr NOV 2017

171123	Mining waste directive - Letter to ESA - comments and request for meetingx
171124	Innspill til NVE - nettutviklingsplan 2017 fra NNV DNT NJFF NF Sabima NOF
171128	Supplerende kommentarer til nytt kvotevedtak region 4 og 5-2
171201	Klage på gaupekvoten i region 3 for kvotejakta 2018
171204	Statsbudsjettet 2019-innspill
171208	Innspill energimerkeordningenx
171214	Klage på avslag om innsyn Castberg OED
171214	Energi-supplerende brev NVE
171219	NVE - Tilgjengeliggjøring og bruk av oppdatert kunnskap i revisjonssaker

Vedlegg 5: Ansatte i Naturvernforbundet sekretariat

Navn	Stilling
Album Kjersti	Rådgiver
Alsos Randi	Rådgiver
Bogetvedt Aino	Rådgiver / Inntektskoordinator
Brandtzæg Martin Leander	Rådgiver
Christensen Tor Bjarne	Rådgiver
Esmark Maren Aschehoug	Generalsekretær
Gillgren Janne Melbye	Rådgiver
Gjerdåker Mari	Konsulent
Holden Siri Haugan	Rådgiver
Houge Johanne Sæther	Rådgiver
Høystad Dag Arne	Avdelingsleder
Håpnes Arnodd	Rådgiver / fagleder
Johnson Aud	Rådgiver
Johnson Audun Randen	Rådgiver
Jørgensen Geir	Regionsekretær
Larsen Anders Haug	Rådgiver
Lerkelund Helga	Rådgiver
Lind Christian Børs	Rådgiver
Lineikro John	Rådgiver
Lorentzen Yngvild	Rådgiver
Lundberg Silje Ask	Leder
Opdal Hallgeir Frøseth	Regionsekretær
Opgård Tirill Stibo	Konsulent
Rørvik Kristin Hildre	Rådgiver
Schlaupitz Holger	Avdelingsleder
Schulze Per Erik	Rådgiver
Skrede Anders Næss	Avdelingsleder
Strømseth Magnus Storvoll	Konsulent
Sture Åshild	Rådgiver
Vallestad Jorunn Ospedal	Rådgiver
Vigdal Ove	Avdelingsleder
Ødegaard Martin Nærum	Rådgiver
Aas Kristian Skjellum	Redaktør / Rådgiver

Vedlegg 6: Oversikt over utvalg i Naturvernforbundet, sammensetning pr 31.12.2017

Skogutvalget:

Leder: Gjermund Andersen (NOA)

Medlemmer: Trude Myhre (NOA), Sigmund Hågvar (NOA), Ola W Krog (Østfold) og Tage Vedal (Nordland)

Gruveutvalget:

Utvalget har flat struktur og ingen leder.

Medlemmer: Mads Løkeland (Sør-Trøndelag), Anne-Line Thingnes Førsund (Hordaland), Knut Altmann (Finnmark), Gunnar Reinholdtsen (Finnmark), Kjerstin Uhre (Troms), Magnus Storvoll Strømseth (NU).

Internasjonalt utvalg:

Utvalget har flat struktur og ingen leder. Utvalget har ikke vært aktivt i 2017.

Medlemmer: Jan Thomas Odegard (NOA), Bård Lahn (NOA), Mari Syrrist (NOA), Trine Strømme (Østfold) og Vidar Kristiansen (Østfold)

Fiske- og oppdrettsutvalget:

Leder: Hermann Hansen (Nordland)

Medlemmer: Rolv Sigurdsen (Nordland), Svanhild Andersen (Troms), Arne Luther (Troms), Anne-Karin Daniloff (Finnmark), Kjetil Nilsen (Rogaland), Oddvar Soldal (Hordaland) og Olav Aga (NU)

Vassdragsvernrådet:

Leder: Jan Olav Nybo (NOA)

Medlemmer: Per Flatberg (NOA), Terje Kronen (NOA), Øystein Folden (Møre og Romsdal), Ragnhild Sandøy (Troms), Kari Fonnes (NOA), Oddvar Skre (Hordaland), Øystein Solevåg (Møre og Romsdal), Silje Helen Hansen (NOA), Tore Brænd (NOA), Vidar Skiri (Møre og Romsdal), Rune Folkvord (Rogaland), Kåre Flatlandsmo (Hordaland), Lisbeth Giverhaug (Oppland), Honorata Gajda (NOA), Tarjei Torp (NU) og Aslak Heika Hætta Bjørn (NU).

Jordbruksutvalget:

Jordbruksutvalget ble opprettet i mai 2017.

Leder: Ann Norderhaug (Vestfold)

Medlemmer: Thomas Cottis (Hedmark), Siri Vatsø Haugum (Hordaland), Hans Ivar Nesse (Vestfold), Ingrid Vaksvik (Hordaland) og Anna Blix (NOA)

Vedlegg 7: Årsberetning og regnskap 2017

Aktivitetsregnskap 2017 - Norges Naturvernforbund

Anskaffede midler	Note	2017	2016
Medlemsinntekter	2	5 809 994	5 622 497
Tilskudd	3	31 614 977	38 095 269
Offentlige tilskudd		26 500 417	32 871 992
Andre tilskudd		5 114 560	5 223 277
Innsamlede midler, gaver mv	4, 7	2 960 831	2 613 487
Opptjente inntekter fra operasjonelle aktiviteter		2 945 916	3 628 654
Finans- og investeringsinntekter		25 776	15 474
Andre inntekter		28 480	57 896
Sum anskaffede midler		43 385 974	50 033 277
Forbrukte midler			
Kostnader til anskaffelse av midler	7	3 261 276	3 468 134
Kostnader til innsamling		823 479	926 083
Kostnader til medlemsadministrasjon		887 220	917 313
Kostnader til arbeid med tilskudd og generell markedsføring		1 181 713	1 192 363
Kostnader til anskaffelse av andre midler		368 864	432 375
Kostnader til organisasjonens formål	7	35 469 727	42 012 256
Tilskudd og bevilgninger til oppfyllelse av organisasjonens formål		13 925 863	18 282 321
Kontingentoverføringer fylkes- og lokallag, Miljøagentene		3 132 640	3 015 911
Tilskudd til nasjonale samarbeidspartnere, samt fylkes- og lokallag		2 379 698	1 842 218
Internasjonalt arbeid, overføringer til samarbeidspartnere		8 413 525	13 424 192
Kostnader til aktiviteter som oppfyller formålet		21 543 864	23 729 935
Klima, energi og samferdsel		8 692 968	11 578 088
Naturmangfold		3 227 885	3 007 398
Miljøgifter		1 027 614	821 839
Kampanje- og organisasjonsarbeid		6 197 812	6 203 320
Informasjon og policyarbeid		2 397 585	2 119 290
Administrasjons- og styrekostnader	7	3 753 751	3 640 409
Sum forbrukte midler	1, 5, 6	42 484 755	49 120 799
Aktivitetsresultat		901 219	912 478
Disponeringer av formålskapital			
Formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner		-171 765	-867 374
Formålskapital med selvpålagte restriksjoner			-301 446
Annen formålskapital		1 072 984	2 081 298
Sum disponering formålskapital	8	901 219	912 478

Balanse 2017 - Norges Naturvernforbund

Eiendeler	Note	31.12.	31.12.
		2017	2016
Anleggsmidler			
Inventar, maskiner, IT etc.	6	1 243 402	1 112 997
Sum anleggsmidler		1 243 402	1 112 997
Omløpsmidler			
Varer		161 559	161 559
Fordringer			
Kundefordringer		3 249 389	5 244 608
Andre kortsiktige fordringer		1 416 297	1 421 109
Sum fordringer		4 665 686	6 665 718
Bankinnskudd, kontanter og lignede	9	11 335 526	11 266 918
Sum omløpsmidler		16 162 770	18 094 194
Sum eiendeler		17 406 173	19 207 193
Formålskapital og gjeld	Note		
Formålskapital			
Formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner	8	536 686	708 452
Fri formålskapital	8	7 242 480	6 169 496
Sum formålskapital	8	7 779 166	6 877 948
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Gjeld til kredittinstitusjoner		3 761	3 750
Leverandørgjeld		1 012 633	2 436 501
Skyldig offentlig avgifter		1 504 187	1 867 183
Tilskuddsgjeld		183 362	1 351 564
Annen kortsiktig gjeld		6 923 063	6 670 246
Sum kortsiktig gjeld		9 627 007	12 329 245
Sum Formålskapital og gjeld		17 406 173	19 207 193

Oslo, den 19. april 2018

I styret for Norges Naturvernforbund

Silje A. Lundberg
leder

Øyvind Johnsen
nestleder

Kjell Derås
styremedlem

Ingeborg Gjør
styremedlem

Synnøve Kvamme
styremedlem

Gunnar Reinholdtsen
styremedlem

Gaute Eiterjord
styremedlem Natur og Ungdom

Maren Esmark
generalsekretær

Noter til årsregnskap 2017

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med God Regnskapsskikk (F) for Ideelle Organisasjoner (standarden) og små foretak, og består av følgende:

- ✓ Aktivitetsregnskap
- ✓ Balanse
- ✓ Noter

Årsregnskapet, som er utarbeidet av foreningens styre og ledelse, må leses i sammenheng med styrets beretning og revisjonsberetningen som til sammen utgjør det totale årsregnskap.

Omløpsmidler/Kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Andre omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi

Bankinnskudd, kontanter o.l

Bankinnskudd, kontanter og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse

Anleggsmidler/Langsiktig gjeld

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Varer

Varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og netto salgsverdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene og en tilleggsavsetning som skal dekke øvrige påregnelige tap.

Skatt

Norges Naturvernforbund er ikke ansett skattepliktig for sin virksomhet, jfr. skattelovens § 2-32.

Inntekt

Medlemsinntekter inntektsføres for det året de gjelder.

Tilskudd inntektsføres i den periode de er bevilget til. Ubenyttet tilskudd med tilbakebetalingsvilkår oppføres som kortsiktig gjeld ved årets slutt. Andre tilskudd som ikke fullt ut er anvendt i regnskapsperioden inngår i formålskapital med eksterne bindinger.

Gaver inntektsføres på mottakstidspunktet.

Avtaler/samarbeidsavtaler inntektsføres for det året de gjelder.

Pensjonskostnad

Naturvernforbundet har plikt til å tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Naturvernforbundets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Naturvernforbundet har både innskuddsordning og ytelsesordning for sine ansatte. Ytelsesordningen ble lukket 31.12.2014 og ansatte født før 1958 valgte å stå i den ytelsesbaserte ordningen i KLP. Øvrige ansatte har en innskuddsbasert pensjonsordning via DNB og med 7 % innskudd, hvorav de ansatte betaler 2 %. Ordningen regnskapsføres som en innskuddsbasert pensjonsordning, som i praksis innebærer kostnadsføring av betalt premie.

Fordeling av kostnader

Kostnader er i størst mulig grad direkte henført til den aktiviteten de hører til. I 2017 er felleskostnader som eks. husleie, IKT og lønn og personalkostnader fordelt på en rimelig og konsistent måte på de ulike aktivitetene.

Ved fordeling av kostnader er tid pr aktivitet, arealbruk og/eller andel personal benyttet som fordelingsnøkkel. Fordelingsnøkkel oppdateres årlig eller ved store endringer i fordeling.

Ikke fordelbare felleskostnader inngår i administrasjonskostnader.

Note 1 – Kostnader etter art

Driftskostnader	2017	2016
Vareforbruk	387 772	532 840
Lønnskostnader med mer	17 773 800	18 469 700
Av/nedskrivning driftsmidler	321 100	263 840
Annen driftskostnad	23 986 365	29 836 829
Sum driftskostnader ex finanskostnader	42 469 037	49 103 209
Netto finanskostnader	15 718	17 590
Sum driftskostnader	42 484 755	49 120 799

Note 2 – Antall medlemmer per 31.12.2017

Medlemskategori	2 017	2 016	2 015	2 014
Æresmedlemmer	8	8	8	8
Livstidsmedlemmer	174	173	187	191
Hovedmedlemmer	12 271	11 693	11 285	10 675
Studentmedlemmer	656	585	672	629
Rabattert medlemskap	1 775	1 694	1 643	1 596
Familiemedlemskap	2 917	2 770	2 654	2 527
Rabatter familiemedlemskap	341	334	322	301
Husstandsmedlemmer	4 724	5 851	5 581	5 285
Husstand Miljøagent	1 481			
<i>Totalt familiemedlemmer*</i>	<i>6 205</i>			
Antall	24 347	23 108	22 352	21 212
Endring fra foregående år	1 239	756	1 140	886
Faste givere (Naturvenn)	1 230	1 068	947	956

*Fra og med 2017 er husstandsmedlemmer med Miljøagentmedlemskap skilt ut i egen medlemskategori.

Betalt medlemskap etter Klima- og Miljødepartementets søknadskrav

	2017*	2 016
Livstidsmedlemmer	173	187
Hovedmedlemmer	10 230	9 838
Studentmedlemmer	385	436
Rabattert medlemskap	1 530	1 491
Familiemedlemskap	2 476	2 408
Rabatter familiemedlemskap	287	282
Husstandsmedlemmer	5 121	4 916
Antall	20 202	19 558

*2017 er søknadsåret, mens grunnlagstallene er for 2016.

Medlemsåret går fra 1.10 til 30.9. Kontingenten blir avkrevd 1.10 for påfølgende år. Antall medlemmer pr. 31.12.2017 er basert på alle medlemmer innmeldt pr. 31.12.2017 uavhengig om betalt eller ikke. Søknaden til Klima – og Miljødepartementets er meget spesifikk på hvordan man beregner medlemmer og tallet er derfor noe lavere siden kriteriene er forskjellig fra årsberetningen pr. 31.12.2017.

Note 3 – Tilskudd og inntekter 2017

Offentlige midler	2017	2016
NORAD	7 575 000	11 241 902
Klima og miljødepartementet, grunnstøtte	7 397 900	7 430 004
Klima og miljødirektoratet	3 069 000	3 264 000
Klima og miljødepartementet	2 170 000	2 006 500
Statens strålevern	2 100 000	2 012 000
Lotteri og stiftelsestilsynet (momskompensasjon)	1 542 491	1 904 376
Utenriksdepartementet	1 370 984	4 365 000
Kommuner	555 000	488 796
Barentssekretariatet	450 000	258 214
Fylkeskommuner	260 000	302 500
Landsrådet for barne og ungdomsorg	150 000	
Norges forskningsråd		348 000
Helsedirektoratet		250 000
Kommunal og moderniseringsdep		150 000
Sametinget		100 000
Andre off instanser	3 771	21 684
Sum offentlige midler	26 644 146	34 142 976
Overført til påfølgende år	143 729	1 270 984
	26 500 417	32 871 992

Andre tilskudd	2017	2016
Spilleautomatkompensasjon	2 223 750	2 223 750
EU-Ademe	567 174	211 620
Enova	399 999	270 000
Naturvernforbundet i Oslo	304 011	
Finsefondet	300 000	
Grønt Punkt Norge (Plastretur)	260 000	
Jernbanealliansen	220 000	142 054
Watercicles		225 000
SRN bidrag	190 000	190 000
Energi Norge	150 000	
FORUM	100 244	
Haldor Virks legat	75 000	
Hnuti Duha	62 132	191 671
Naturvernforbundet i Sør Trøndelag	61 000	
Sogn og Fjordane Energi	56 250	
Stiftelsen SINTEF	50 000	
Fagforbundet	30 000	300 000
Global Grants		81 260
Utdanningsforbundet		390 000
WWF Norge		75 000

Norgesgruppen		300 000
Lyse Neo AS		100 000
Infinitum		50 000
Norrøna Sport		50 000
NTNU		300 000
Unesco		50 000
Andre bidragsytere	65 000	72 922
Sum andre tilskudd	5 114 560	5 223 277

Note 4 - Spesifikasjon av innsamlede midler

Gavekategori	2017	2016
Faste givere	1 326 503	1 071 544
DM kampanjer, testamentariske gaver, enkeltgaver	1 634 328	1 541 943
Sum gaver og innsamlinger	2 960 831	2 613 487

Kontantprinsippet legges til grunn for inntektsføringen.

Note 5 - Personalkostnader, ytelser til ledelsen, revisor mv

Lønnskostnader mv	2017	2016
Lønn, feriepenger mv.	13 349 844	14 201 067
Arbeidsgiveravgift	2 222 442	2 306 775
Pensjonskostnader og sluttvederlag O/U fond	1 768 643	1 071 067
Annen godtgjørelse	432 871	890 791
Sum	17 773 800	18 469 700

Pensjonskostnadene er betydelig høyere i 2017 enn i 2016 og skyldes at vi i 2016 brukte 1,100 mill. kroner av premiefondet i KLP mot 0,122 mill. kroner i 2017.

Det er ikke stilt garantier eller ytt lån til ledende personell eller styremedlemmer. Styrets leder har mottatt lønn for sitt arbeid. Øvrige styremedlemmer har ikke mottatt honorar for sine verv.

Ytelser til leder og generalsekretær	Leder	Generalsekretær
Lønn	607 961	609 081
Pensjonsutgifter	31 718	33 487
Annen godtgjørelse (trekkpliktig)	10 836	9 355
Sum	650 515	651 923

Kostnadsført revisjon og regnskapsbistand ekskl. mva	2017	2016
Revisjon	255 000	220 227
Attestasjon	162 500	329 964
Annen bistand	15 000	22 525
Sum revisjon og regnskapsbistand	432 500	572 716

Tjenestepensjon gjennom DnB Liv og KLP og sluttvederlag O/U fond	2017	2016
Brutto innbetalt til DnB og KLP	1 969 680	1 328 333
Refusjoner fra andre og fylkeslag	-166 494	-141 069
Sluttvederlag og O/U fond	269 616	188 288
Egenandeler ansatte	-304 158	-304 485
Pensjonskostnad	1 768 643	1 071 067

Pensjonspremiefond	2017	2016
Pensjonspremiefondets saldo per 31.12.	667 851	584 901
Årets avkastning på pensjonspremiefondene	14 998	23 952
Endelig tall er ikke tilgjengelig fra KLP før 1. juni 2018		

Note 6 – Anleggsmidler, avskrivninger

	Inventar	IT/Programvare	Sum
Bokført verdig pr. 01.01.	486 108	626 888	1 112 996
Tilgang i året		451 504	451 504
Årets avskrivninger	-58 860	-262 240	-321 100
Bokført verdi pr. 31.12.	427 248	816 152	1 243 400
Avskrivningsperiode	10 år	3-5 år	

Note 7 – Sentrale nøkkeltall

	2017	2016	2015
Formålsprosent	84 %	85 %	89,0 %
Innsamlingsprosent	72 %	65 %	66,0 %
Administrasjonsprosent	9 %	7 %	6,0 %

Innsamlingsprosenten er beregnet iht. retningslinjer gitt av Innsamlingskontrollen i Norge for beregning av andel innsamlede midler som benyttes til formålet. Naturvernforbundet ble medlem av Innsamlingskontrollen i 2015. Innsamlingsprosenten er på 72% i 2017.

Note 8 - Formålskapital, disponering av aktivitetsresultatet

	Formålskapital med eksterne bindinger	Fri formålskapital	Sum formålskapital
Formålskapital pr 01.01.	708 451	6 169 496	6 877 947
Årets resultat	-171 765	1 072 984	901 219
Formålskapital pr 31.12	536 686	7 242 480	7 779 168

Formålskapital med eksterne bindinger	IB 1.1.	Endring	UB 31.12
Samarbeidsrådet for Naturvernsaker (SRN) *)	100 455	-1 440	99 015
Vendepunkt	12 115	-12 115	0
Top ten	80 787	-80 787	0
Oljefri	36 894	-36 894	0
Klimaambassadører	172 623	-159 950	12 673
Skolesekken	74 000	-74 000	0
Folkets klimaforskning	59 300	-59 300	0
Sykkelsatsing - prøv sykkel selv	96 944	-96 944	0
Areal og transport	75 333	-333	75 000
Jernbanealliansen	0	154 803	154 803
Klimaarbeid	0	5 194	5 194
Motorferdsel	0	190 000	190 000
SUM formålskapital med eksterne bindinger	708 451	-171 766	536 685
- netto endring fra aktivitetsresultatet		-171 766	

Note 9 – Bundne bankmidler

	Saldo 31.12.2017
Skattetrekkskonto	607 437

Note 10 Nærstående parter

Etter regnskapsloven skal det opplyses om transaksjoner med nærstående parter. For Naturvernforbundet er Friends of the Earth, alle Naturvernforbundets fylkes- og lokallag, Natur og Ungdom og Miljøagentene med lokallag nærstående parter.

Naturvernforbundet innkrever medlemskontingent for fylkes- og lokallagene og utbetaler den samlede kontingenten til fylkeslaget. Naturvernforbundet og fylkeslagene har også samarbeid på prosjektnivå hvor inntekter og utgifter fordeles etter inngåtte avtaler.

Naturvernforbundet er medlem i den internasjonale naturvernorganisasjonen – Friends of the Earth.

Naturvernforbundet kjører lønn for de av fylkeslagene som ønsker det. Naturvernforbundet forskutterer lønnen og sender faktura i etterkant. Naturvernforbundet beregner seg et administrativt påslag.

Naturvernforbundet er regnskapsfører for Miljøagentene og Miljøagentene i Oslo og Akershus. Det er avtalt honorar for regnskapsførerarbeidet.

Fylkeslaget i Sør-Trøndelag dekker en andel av lønnsmidlene til regionsekretæren i Trøndelag. Tilsvarende ordning gjelder for regionsekretæren i Nord-Norge hvor fylkeslaget i Nordland, Troms og Finnmark betaler sin fastsatte andel på 50.000 kroner hver i året.

Naturvernforbundet utbetaler aktivitetstilskudd til lokal- og fylkeslagene basert på søknad. Aktivitetstilskuddet bevilges over enkeltprosjekter eller direkte fra Naturvernforbundet.

Naturvernforbundet utbetaler tilskudd til Natur og Ungdom og Miljøagentene.

	Fordringer		Gjeld	
	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2016	31.12.2017
Fylkes- og lokallag	1 479 728	869 587	1 678 506	254 884
Natur og Ungdom		4 746		
Miljøagentene	375 783	158 336	53 250	50 750
Friends of the Earth/Int.				160 679
Sum	1 855 511	1 032 669	1 731 756	466 313

Årsberetning 2017

Virksomhetens art og lokalisering

Norges Naturvernforbund er en landsdekkende medlemsorganisasjon med det formål: *å arbeide for å verne naturen og sikre livsmiljøet slik at menneskelig virksomhet ikke overskrider tålegrenser i naturen.*

Naturvernforbundet består av sentralstyre, landsstyre og landsmøte som organisasjonens besluttsende organer. Landsmøtet er organisasjonens øverste organ. Det ble avholdt ekstraordinært landsmøte i februar 2017 for å velge ny leder etter Lars Haltbrekken. Nestleder Silje Ask Lundberg ble valgt som ny leder og samtidig ble Øyvind Johnsen valgt som ny nestleder. Siste ordinære landsmøte ble avholdt i november 2015. Nytt landsmøte avholdes i april 2018 i Stavanger. Landsstyret har hatt 4 møter i 2017 og tilsvarende har sentralstyret hatt 5 møter i 2017.

Sekretariatet er lokalisert i Mariboes gate 8 i Oslo. En ansatt i sekretariatet har kontor i Kragerø. To regionsekretærstillinger er også formelt ansatt i sekretariatet og har arbeidssted i Hadsel og i Trondheim, tilhørende fylkeslagene i Nordland, Troms og Finnmark og Nord- og Sør-Trøndelag. Leder disponerer også en kontorplass i Tromsø.

Organisasjonens sekretariat hadde pr 31.12.2017 32 ansatte på hel- eller deltid, til sammen 29 årsverk, herav inkludert to regionansatte, samt fulltids leder. Pr 31.12.2017 er det to ansatte som har midlertidig stilling. Medarbeidere engasjert i midlertidige stillinger er vikarer eller arbeider på tidsavgrensede prosjekter.

Virksomheten omfatter medlemsrettet arbeid, miljøpolitisk påvirkningsarbeid overfor sentrale og lokale myndigheter, næringsliv m.f. Naturvernforbundet er en sentral høringsinstans og uttalte seg om en rekke viktige miljø- og naturvernsaker overfor kommunal, regional og nasjonal forvaltning, samt overfor Regjeringen og Stortinget i 2017. Naturvernforbundet har et omfattende internasjonalt prosjektsamarbeid innenfor klima, energieffektivisering, miljøundervisning og organisasjonsbygging. I Russland og Ukraina bidrar Naturvernforbundet også til å fremme sikker nedleggelse av de eldste atomreaktorene. I Togo, Nigeria og Mosambik har Naturvernforbundet, sammen med lokale organisasjoner, i 2017 gitt tusenvis av husholdninger en bedre hverdag med utvikling og salg av forbedrede ovner og små solstrøm-anlegg (29.585 ovner og 6.802 soldrevne lamper).

Natur og Ungdom sammen med Naturvernforbundet ble på elevtinget i mars 2017 tildelt årets Operasjon Dagsverk. Prosjektet handler om å la ungdom som lever i verdens største oljekatastrofe i Niger-deltaet en lysere framtid med kunnskap og muligheter. Operasjon Dagsverk ble gjennomført 2.november, og innsamlede midler vil bli forvaltet av Naturvernforbundet frem til prosjektslutt i 2022.

Naturvernforbundet er medlem av det internasjonale miljønettverket Friends of the Earth.

Naturvernforbundet har 17 aktive fylkeslag og 83 lokallag som jobber med natur- og miljøvernsaker. Flere fylkeslag har egne ansatte på hel- eller deltid. Frivillig arbeid utgjør

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2017

hovedtyngden av organisasjonens aktivitet i fylker og kommuner over hele landet. Tillitsvalgte, aktive medlemmer og andre bidrar i tillegg vesentlig for å sikre og forsterke det faglige og organisatoriske nivået i organisasjonen. Samlet representerer Naturvernforbundet et omfattende faglig nettverk som sikrer stor innsikt i natur- og miljøspørsmål. Naturvernforbundet har nå sju fagutvalg og en kontrollkomite, samt to faglige ressursnettverk med frivillige i organisasjonen. Tillitsvalgte, medlemmer og ansatte sitter dessuten i rundt 100 forskjellige verv i saksstyrelser, faglige utvalg og diverse råd på vegne av Naturvernforbundet.

Naturvernforbundet hadde 24 347 medlemmer per 31.12.2017, en økning på 1 239 medlemmer eller 5,4% fra året før. I tillegg var det registrert 1 230 faste givere (Naturvenner), en økning på 162 fra 2016. Fastgiverinntektene økte fra 1,071 til 1,326 mill. kroner, en økning på nær 24%. Innsamlingsprosenten i 2017 var på 72% en økning fra 65% i 2016.

Naturvernforbundet ga i 2017 ut to nummer av medlemsbladet "Natur & miljø". Bladet har et opplag på 19 004 eksemplarer (godkjent opplagstall gjennom Fagpressen), herav 908 gratisdistribuerte og 603 betalende abonnenter.

Sekretariatet kjører lønn og gir administrativ arbeidsgiverstøtte til flere fylkes- og lokallag. I tillegg er vi også regnskapsfører for stiftelsen Trygg Mat Tracking og Miljøagentene. Det er i årsmeldingen for 2017 redegjort nærmere for enkeltprosjekter og måloppnåelse.

Redegjørelse for Aktivitetsregnskapet

Naturvernforbundet har styrket økonomien gjennom 2017 og har per 31.12.2017 en fri formålskapital på 7.242 mill. kroner. Det betyr at vi har oppfylt målet i inneværende periode av arbeidsprogrammet om en fri formålskapital på 7 mill. kroner.

Aktivitetsregnskapet for 2017 viser et positivt aktivitetsresultat på 0,901 mill. kroner. Det er nær identisk med samme resultat som i 2016 (0,912 mill. kroner).

Sum anskaffede midler var i 2017 samlet på 43,385 millioner kroner, en reduksjon på 6,647 mill. kroner fra 2016 og som i hovedsak skyldes en reduksjon i internasjonale bevilgninger.

Tilskudd (driftsstøtten) fra Miljøverndepartementet var den største enkeltkilden til driftsinntekter, og utgjorde i 2017 7,398 mill. kroner, en liten nedgang fra 2016. NORAD var den største enkeltkilden til prosjektsinntekter på i alt 7,575, men likevel en nedgang fra 2016 på 3,666 mill. kroner. Innsamlende midler og medlemsinntekter utgjorde til sammen 8,770 mill. kroner, en økning på 0,535 mill. kroner fra 2016. Offentlige midler utgjorde 61% av de samlede inntektene, en nedgang på 5% fra 2016.

Sum forbrukte midler var på til sammen 42,484 mill. kroner, en reduksjon på 6,635 mill. kroner sammenlignet med 2016, hvorav 5 mill. kroner skyldes reduserte overføringer til internasjonale partnere.

Tilskudd til internasjonalt arbeid gjelder i stor grad overføringer til prosjektpartnere i land i Øst-Europa og Afrika. Prosjektene i utlandet drives med midler i hovedsak bevilget av Norad, Utenriksdepartementet, Klima og miljødepartementet og Strålevernet.

Det ble i alt overført 5,5 mill. kroner til lokal- og fylkeslag, Miljøagentene og Natur og Ungdom i 2017. Det er en økning på 0,654 mill. kroner fra 2016 og skyldes økt aktivitetstilskudd bevilget over eksterne prosjekter.

På aktiviteter som oppfyller formålet ble det i 2017 i alt brukt 21,543 mill. kroner. Det er en nedgang på 2,186 mill. kroner fra 2016. Formålsprosenten for 2017 er på 84% mot 85 % i 2016. Det er brukt 2,885 mill. kroner mindre på områdene klima, energi og

Årsberetning Norges Naturvernforbund 2017

konsekvenser. Det vil bli jobbet målbevisst for å opprettholde eller øke antall lokal- og fylkeslag og slik at grunnstøtten minst opprettholdes på samme nivå i årene fremover.

Både spilleautomat- og merverdiavgiftskompensasjonsordningen utgjør en viktig inntektskilde for Naturvernforbundet. Begge kompensasjonsordningene vil bli endret fra 2019. Det er foreløpig uklart hvordan ordningen vil slå ut for Naturvernforbundet.

Vi har de siste årene hatt en markert økning i nye medlemmer samtidig som antall fastgivere øker både i antall og beløp, og det oppleves at interessen for natur- og miljøvernsaken er voksende i befolkningen.

Anti-korrupsjon

Naturvernforbundet jobber aktivt med vårt anti-korrupsjonsarbeid både innad og mot våre partnere og har vedtatte retningslinjer for vårt anti-korrupsjonsarbeid som også har blitt godkjent av våre bidragsytere. Enhver form for mislighold må rapporteres av våre partnere og eventuelt tilbakebetales. Det er ikke rapportert inn noe mislighold i 2017.

Styring av finansiell risiko

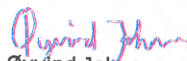
Naturvernforbundet hadde i 2017 61% offentlig finansiering. Det er en nedgang fra 66% i 2016. Med tanke på usikkerhet i tildelinger og kriterier for ulike offentlige støtteordninger jobber Naturvernforbundet med å øke andelen inntekter fra andre kilder.

Oslo, 20. mars 2018

I styret for Norges Naturvernforbund

Silje A. Lundberg
leder

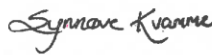
Øyvind Johnsen
nestleder

Kjell Derås
styremedlem

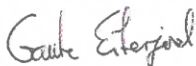
Ingeborg Gjærum
styremedlem

Synnøve Kvamme
styremedlem

Gunnar Reinholdtsen
styremedlem

Gaute Eiterjord
styremedlem Natur og Ungdom

Maren Esmark
generalsekretær